

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

БІЛА КНИГА 2013

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

БІЛА КНИГА 2013

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

Видання “Біла книга - 2013. Збройні Сили України” підготовлене авторським колективом працівників Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України.

Робоча група:

Сергій ВДОВЕНКО, Михайло КУЦИН, Олександр ЛІЩИНСЬКИЙ, Віктор ПАВЛЕНКО,
Віктор ПАЛІЙ, Іван РУСНАК

Секретар робочої групи:

Віктор КРАВЧУК

Щорічник “Біла книга” видається відповідно до Закону України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави” з метою систематичного інформування громадськості про діяльність Збройних Сил України, а також про оборонну політику держави, проблеми, що виникають у цій сфері, та шляхи їх розв’язання.

Дев’яте видання щорічника – “Біла книга - 2013. Збройні Сили України” присвячене питанням реформування та розвитку Збройних Сил України. У виданні висвітлюються поточний стан Збройних Сил та головні напрями подальшого військового будівництва.

Матеріали щорічника призначені для цивільних і військових фахівців у галузі військового будівництва, оборонної політики та політики безпеки, журналістів, викладачів і студентів профільних вузів та факультетів, а також для всіх, хто цікавиться станом і напрямками розвитку Збройних Сил України.

РОЗДІЛ 1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У 2013 р.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ФІНАНСУВАННЯ
ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У 2013 р.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ

У 2013 р. було ухвалено 95 нормативно-правових актів, із них 9 законів України, 19 актів Президента України, 34 постанови та 33 розпорядження Кабінету Міністрів України (Додаток 1), які дозволили:

- удосконалити засади державної політики у сфері оборони, технічного переоснащення Збройних Сил;
- розширити межі участі Збройних Сил у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки та налагодити співробітництво з окремими країнами, продовжити конструктивне партнерство у рамках міжнародного співробітництва;
- підняти престиж та конкурентоздатність військової служби на ринку праці шляхом поетапного збільшення протягом двох років грошового забезпечення військовослужбовців та унормувати виплату з 1 січня 2014 р. грошової компенсації за піднайом (найом) жилих приміщень.

ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ

У Державному бюджеті України на 2013 р. Міністерству оборони були передбачені асигнування в сумі 15 281,2 млн грн (0,97 % від валового внутрішнього продукту), у тому числі за загальним фондом 14 300,1 млн грн (93,6 % видатків), за спеціальним – 981,1 млн грн (6,4 %).

Фактично надійшло 15 160,2 млн грн (0,96 % від ВВП) або 99,2 % річних призначень. З них за загальним фондом – 14 300,1 млн грн (100 % надходжень), за спеціальним – 860,1 млн грн (87,7 %) (схема 1.1). Порівняно з 2012 р. фінансовий ресурс збільшено на 398,3 млн грн.

Виділені у 2013 р. кошти було спрямовано на такі напрями (схема 1.2):

- утримання Збройних Сил – 12 451,3 млн грн, або 82,1% від загальної суми;
- підготовка Збройних Сил – 1172,3 млн грн (7,7 %);
- розвиток озброєння і військової техніки – 1536,6 млн грн (10,2 %).

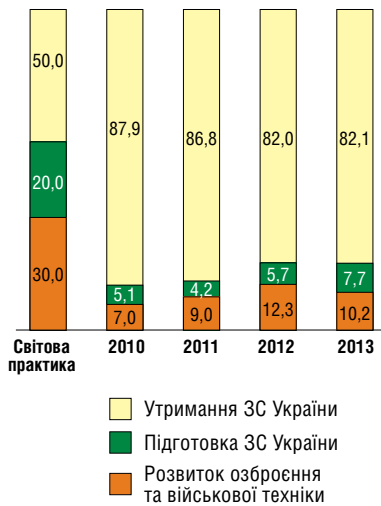
За плановими показниками недофінансовано на 121,0 млн грн (Додаток 2).

Схема 1.1. Стан фінансування потреб Збройних Сил у 2010-2013 рр., млрд грн

Схема 1.10. Структура видатків Міністерства оборони у 2010-2013 рр., %

Водночас із резервного фонду на потреби військ (сил) додатково виділено 8 млн грн¹.

З метою виключення корупційної складової у діяльності Міністерства оборони запроваджено попередній моніторинг фінансових операцій і аудит контрактів та здійснено антикорупційний аналіз ризикових сфер функціонування Збройних Сил. У результаті вжитих заходів та введення додаткових контрольних механізмів упередження прийняття неефективних управлінських рішень у 2013 р. збережено значний ресурс для реформування Збройних Сил. Загалом не допущено 106 млн грн втрат, попереджено безпідставне використання 24 млн грн та відшкодовано понад 58 млн грн.

У 2013 р. вперше за останні роки на потреби оборони були передбачені видатки менше 1 % ВВП, що не дозволило в повному обсязі забезпечити ресурсні потреби Збройних Сил. Поділ видатків Міністерства оборони за такими напрямками, як утримання Збройних Сил, підготовка військ (сил) та розвиток озброєння і військової техніки, не відповідав класичній світовій моделі і був гіпертрофованим.

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про виділення коштів для проведення невідкладних заходів з ліквідації наслідків несприятливих погодних умов, що виникли на території Вінницької, Волинської, Житомирської, Київської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей" № 14-р від 16 січня 2013 р.
 Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про погашення кредиторської заборгованості з відшкодуванням витрат, пов'язаних з проведенням невідкладних заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що склалася 7-8 лютого 2012 р. на об'єктах Центру медичної реабілітації та санаторного лікування "Крим" в смт Партеніт" № 311-р від 20 травня 2013 р.
 Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про виділення коштів для відшкодування витрат, пов'язаних з ліквідацією наслідків стихійного лиха, що сталося 22-26 березня 2013 р. на території Вінницької, Волинської, Київської, Львівської, Полтавської, Сумської, Чернігівської областей та м. Києва" № 535-р від 17 липня 2013 р.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ, ЇХ СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ, ОСНАЩЕННЯ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА
ЗБРОЙНИХ СИЛ

ОСНАЩЕННЯ ОЗБРОЄННЯМ
І ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ, ЇХ СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ, ОСНАЦЕННЯ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

На кінець 2013 р. система управління Збройними Силами включає (схема 2.1):

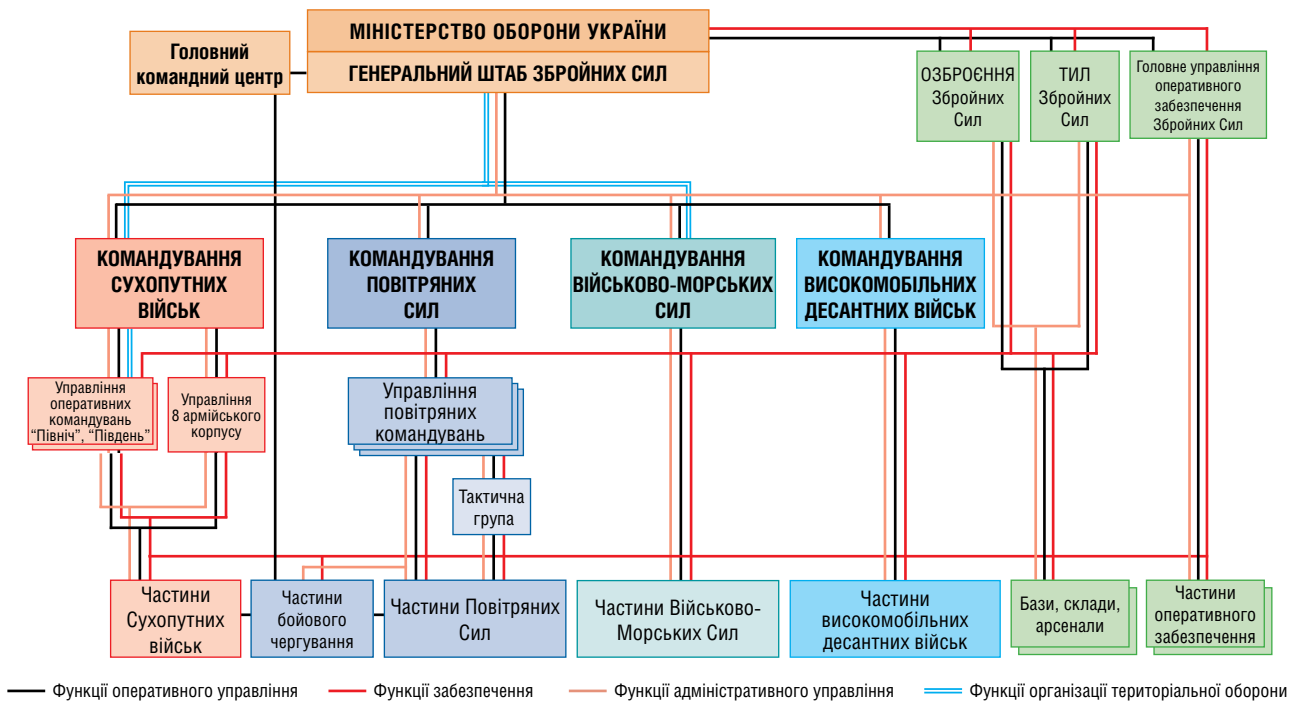
- *стратегічний рівень* – Міністерство оборони, Генеральний штаб Збройних Сил;
- *оперативний рівень* – командування видів Збройних Сил, оперативні командування “Північ”, “Південь”, управління 8-го армійського корпусу, повітряних командувань;
- *тактичний рівень* – Тактична група, управління бригад, полків, баз, складів, арсеналів та інших військових частин, рівних названям.

Стратегічна ланка управління

Протягом року у *Міністерстві оборони* нормативно закріплено розподіл функцій і завдань між структурними підрозділами¹ та уточнено структуру апарату:

- забезпечено виконання вимог Президента України щодо спрямування і координації діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій

Схема 2.1. Структура органів військового управління Збройних Сил України, на кінець 2013 р.

¹ Наказ Міністерства оборони України “Питання Міністерства оборони України” № 725 від 21 жовтня 2013 р.

цій та регулювання питань державної авіації² і утворено Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Управління регулювання діяльності державної авіації;

- переглянуто завдання і функції та реорганізовано Департамент преси та інформації в Управління преси та інформації, а також Відділ розгляду звернень та прийому громадян – у Відділ по роботі з громадянами та доступу до публічної інформації;
- зосереджено реалізацію функцій аудиту, фінансового контролю та протидії корупції в одному структурному підрозділі і розформовано Управління з питань запобігання та протидії корупції, а функції і завдання структурного підрозділу передано Департаменту внутрішнього аудиту та фінансового контролю;
- сконцентровано реалізацію політики у сфері міжнародного співробітництва в одному структурному підрозділі і розформовано Управління військово-технічного співробітництва та експортного контролю, а його функції і завдання передано Департаменту міжнародного оборонного співробітництва;
- утворено Управління організації і супроводження ремонту озброєння та військової техніки.

У Генеральному штабі Збройних Сил змінено організаційно-штатну структуру й уточнено повноваження окремих структурних підрозділів:

- розформовано Центральне управління організації матеріально-технічного забезпечення військ (сил), а функції і завдання структурного підрозділу передано Тилу і Озброєнню Збройних Сил;
- Центральне управління військових сполучень Збройних Сил України включено до складу Тилу Збройних Сил України;
- Головне управління особового складу переформовано в Головне управління персоналу;
- до складу військ (сил), безпосередньо підпорядкованих Генеральному штабу, включено Командування високомобільних десантних військ.

Структуру апарату Міністерства оборони та Генерального штабу на кінець 2013 р. наведено у Додатку 3.

Оперативна ланка управління

Оперативна ланка управління у 2013 р. зазнала найбільш вагомих змін:

- сформовано управління *військових об'єднань* – оперативні командування “Північ” та “Південь” (шляхом переформування управлінь 6-го і 13-го армійських корпусів);
- у *Сухопутних військах* розформовано територіальне управління “Північ”;
- у *Військово-Морських Силах* розформовано Центр морських операцій, змінено структуру Командування Військово-Морських Сил;
- у *Повітряних Силах* з-під юрисдикції повітряних командувань “Центр”, “Захід” і “Південь” виведено всі військові частини, які підпорядковано безпосередньо командуванню Повітряних Сил.

Управління миротворчими контингентами

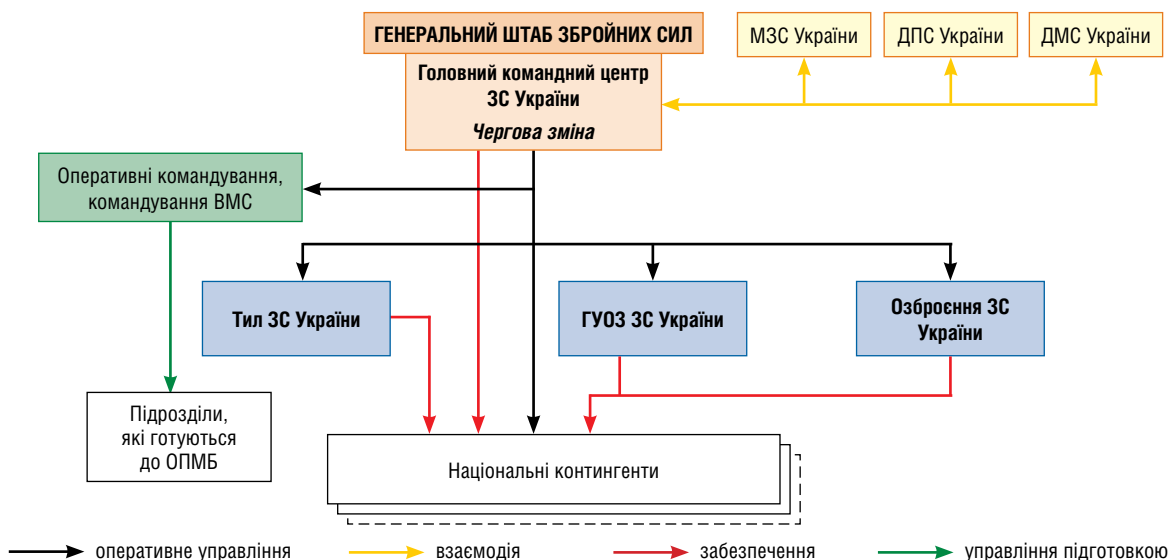
З початку року загальне керівництво миротворчими контингентами здійснюється через Головний командний центр.

² Указ Президента України “Про внесення змін до Указу Президента України від 6 квітня 2011 року №406” від 2 вересня 2013 р. № 468/2013.

Організація управління миротворчими контингентами Збройних Сил наведена на схемі 2.2.

Система управління миротворчими контингентами Збройних Сил набула триступеневої структури: Генеральний штаб – Головний командний центр – штаб миротворчого контингенту.

Схема 2.2 Організація управління миротворчими контингентами Збройних Сил, на кінець року

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЗБРОЙНИХ СИЛ

На кінець 2013 р. чисельність Збройних Сил становила 165,5 тис. осіб, у тому числі – 120,9 тис. військовослужбовців. Крім того, поза чисельністю Збройних Сил перебувають на утриманні до 2,4 тис. осіб, які проходять службу у військовому резерві. Скорочено 16,8 тис. посад, у тому числі майже 14 тис. військовослужбовців (Додаток 3).

У *Сухопутних військах* змінено організаційно-штатну структуру механізованих бригад. Високомобільні десантні війська виведено з підпорядкування командуванню Сухопутних військ і включено до складу військ, безпосередньо підпорядкованих Генеральному штабу.

У *Військово-Морських Силах* у зв'язку із закінченням установлених строків служби, втратою тактико-технічних характеристик та недоцільністю відновлення виключено 10 бойових кораблів та суден (катерів) забезпечення³.

У *Повітряних Силах* передислоковано зенітний ракетний дивізіон⁴.

Структуру Сухопутних військ, Повітряних Сил та Військово-Морських Сил на кінець 2013 р. наведено в Додатку 3.

ОСНАЩЕННЯ ОЗБРОЄННЯМ І ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

У 2013 р. тривало виконання Державної цільової оборонної програми розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил на 2012 – 2017 роки, Державної цільової оборонної програми будівництва кораблів класу “корвет” за проектом 58250 і Загальнодержавної програми створення військово-транспортного літака Ан-70 та його закупівлі за державним оборонним замовленням. Реалізацію заходів Державної цільової оборонної програми створення ракетного комплексу призупинено до прийняття рішення Радою національної безпеки і оборони України.

Для виконання заходів з розвитку озброєння та військової техніки у 2013 р. був передбачений фінансовий ресурс, в 1,4 раза менший за показники 2012 р., що ста-

³ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про погодження рішень щодо виключення із складу Військово-Морських Сил Збройних Сил бойових кораблів та суден (катерів) забезпечення” № 805-р від 17 жовтня 2013 р.

⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про передислокацію зенітного ракетного дивізіону військової частини А2800 Повітряних Сил Збройних Сил” № 812-р від 17 жовтня 2013 р.

новить 31,9 % від потреби. Водночас частка загального фонду у видатках 2013 р. збільшена до 99 %, що гарантувало надходження коштів та забезпечило реальність планів виконання робіт.

За цих умов понад 73 % коштів, передбачених на дослідно-конструкторські роботи, спрямовано на фінансування робіт, які перебувають на етапі проведення державних випробувань, виготовлення дослідного зразка та попередніх випробувань.

Для забезпечення реальності планів виконання робіт вдосконалено вертикаль управління та взаємодію на всіх етапах життєвого циклу озброєння та військової техніки:

- встановлено порядок розроблення та виробництва нових видів (зразків) продукції оборонного призначення на виконання державного оборонного замовлення, а також припинення випуску зразків, характеристики яких не відповідають сучасним вимогам або потреба в постачанні яких задоволена в повному обсязі і не планується подальше їх виготовлення⁵;
- визначено механізм розроблення, погодження та затвердження єдиного наскрізного плану створення зразка (системи, комплексу) озброєння, військової і спеціальної техніки та його складових частин⁶;
- уточнено порядок передавання та повернення ОВТ підприємствам, установам та організаціям незалежно від форми власності для проведення ремонту, освоєння ремонту, модернізації, дослідження технічного стану, спеціальних перевірок і зберігання⁷.

Загалом протягом року на озброєння Збройних Сил прийнято 13 нових зразків ОВТ, зокрема:

- переносний протитанковий ракетний комплекс “Стугна-П” із тепловізором;
- автоматизований звуковий комплекс розвідки вогневих позицій артилерійських гармат і мінометів “Положення-2”;
- радіостанція короткохвильова Р-1150;
- десантні парашутні системи різного призначення та нові сучасні засоби військової техніки РХБ захисту.

Закуплено та поставлено у війська (сили) 236 од. нових та модернізованих зразків ОВТ, у тому числі модернізовані літаки Л-39М1, модернізовані тропосферні станції зв'язку Р-417МУ та Р-423-1МУ, радіолокаційні станції П-18 “Малахіт”, 35Д6М, СР-210 “Дельта”, комплекти навігаційної апаратури споживачів супутникових навігаційних систем СН-3003М, апаратура передавання інформації З-501М, комплексний тренажер пілота літака ЛЗ9С-ТКС-ЛЗ9, засоби зв'язку різних типів та інше озброєння (таблиця 2.1).

Триває будівництво кораблів класу “корвет” за проектом 58250: розроблення робочої конструкторської документації, будівництво корпусу головного корабля.

Військово-транспортний літак Ан-70 підготовлено до завершувального етапу державних випробувань.

Головні заходи з оснащення Збройних Сил ОВТ у 2013 р. наведено у Додатку 4.

У 2013 р. продовжено реорганізацію системи управління Збройними Силами, яка орієнтована на забезпечення функціонування міжвидових угруповань військ (сил). Незважаючи на обмежене фінансування тривало виконання державних цільових оборонних програм, вдосконалено механізм управління життєвого циклу озброєння та військової техніки.

Таблиця 2.1. Динаміка закупівлі основних зразків нового та модернізованого ОВТ у 2011–2013 рр.

Зразки ОВТ	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Модернізовані літаки	5	9	2
Танки БМ “Булат”	10	–	–
30 мм автоматичні гармати 2А42	–	25	–
РЛС різного призначення	–	4	5
Комплекс “Кольчуга-КЕ”	–	1	–
Тренажери льотчиків	–	2	1
Десантні парашутні системи	157	675	–
Засоби навігації	4	60	194
Засоби радіаційного контролю	–	202	–
Засоби зв'язку (радіостанції)	–	–	28

⁵ Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку розроблення, освоєння та випуску нових видів продукції оборонного призначення, а також припинення випуску існуючих видів такої продукції” № 120 від 20 лютого 2013 р.

⁶ Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку складання єдиного наскрізного плану створення зразка (системи, комплексу) озброєння, військової і спеціальної техніки” № 449 від 26 червня 2013 р.

⁷ Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до пункту 3 Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах” № 489 від 11 липня 2013 р.

РОЗДІЛ 3

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬК (СИЛ)**

**ПІДСУМКИ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ
ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)**

**МІЖНАРОДНІ НАВЧАННЯ
В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)**

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

У 2013 навчальному році процес підготовки Збройних Сил відбувався за новими стандартами, метою яких було забезпечення набуття військами (силами) визначених оперативних (бойових) спроможностей.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Протягом року продовжено реалізацію Концепції удосконалення підготовки Збройних Сил (2012 р.). Здійснено остаточний перехід на дворічний цикл підготовки військ (сил). Командири військових частин набули повноважень щодо планування заходів підготовки та вибору найбільш ефективних, доцільних форм та методів військового навчання відповідно до виділених ресурсів.

На підготовку військ (сил) передбачалося фінансування в обсязі 444,7 млн грн (46 % від потреби). Фактично отримано 427,4 млн грн, що становить 96,1 % від запланованих обсягів (таблиці 3.1, 3.2).

Саме тому було продовжено практику використання низьковитратних форм бойового навчання, насамперед на приказарменній навчальній матеріальній базі. Зменшено масштаби проведення заходів із злагодження підрозділів у тактичній ланці, зокрема переважно застосовувалися такі, що не перевищували рівні “екіпаж – відділення – взвод”.

Таблиця 3.1. Фінансування підготовки Збройних Сил, млн грн

2010			2011			2012			2013		
план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%
Об'єднані сили швидкого реагування (Сили постійної готовності)											
312,4	76,4	24,5	188,7	156,0	82,7	382,3	369,4	96,6	391,3	376,1	96,1
Основні сили оборони (Сили резерву)											
82,1	20,0	24,4	33,6	21,5	63,9	163,9	158,3	96,6	53,4	51,3	96,1
Загалом за Збройні Сили											
394,5	96,4	24,4	222,3	177,5	79,8	546,2	527,7	96,6	444,7	427,4	96,1

Таблиця 3.2. Фінансування складових підготовки Збройних Сил, млн грн

Складові підготовки	2012 навчальний рік							2013 навчальний рік						
	Призначено			Виділено			% від плану	Призначено			Виділено			% від плану
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом		Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	
Оперативна підготовка	3,0	–	3,0	3,0	–	3,0	100,0	3,1	–	3,1	3,1	–	3,1	100
Бойова підготовка	497,9	42,3	540,2	446,2	24,9	471,1	87,2	436,4	3,2	439,6	419,1	3,2	422,3	96,1
Фізична підготовка	3,9	–	3,9	3,9	–	3,9	100,0	2,0	–	2,0	2,0	–	2,0	100
УСЬОГО	504,8	42,3	547,1	453,1	24,9	478,0	87,4	441,6	3,2	444,7	424,2	3,2	427,4	96,1

ПІДСУМКИ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Головною особливістю 2013 р. було те, що всі підрозділи військ (сил) розпочали підготовку за модульним принципом (врізка 3.1). Надалі модульну підготовку будуть проводити тільки після укомплектування підрозділів особовим складом.

У 2013 р. стан підготовки військ (сил) підтримано на рівні попередніх років, проте запланованих показників через обмеженість фінансових ресурсів досягти не вдалося.

Врізка 3.1. Модульна підготовка

В основу модульної підготовки покладено принцип послідовного відпрацювання предметів навчання:

- спочатку – усіх основних предметів навчання (спеціальної, інженерної, розвідувальної, військово-медичної підготовки тощо);
- після відпрацювання основних предметів навчання – тактичної та вогневої підготовки у вигляді комплексних занять.

З органами військового управління протягом року проведено 73 заходи оперативної підготовки на єдиному оперативно-стратегічному фоні. Найважливішими стали два дослідницькі двосторонні командно-штабні навчання з органами військового управління та військами (силами) “Чумацький шлях – 2013” та “Осінній циклон – 2013”.

В основу проведення навчань (тренувань) у військах (силах) покладено принцип міжвидової підготовки. Відпрацьовувалися питання спільного застосування сухопутного, повітряного та морського компонентів в умовах, наближених до реальних. Загалом у 2013 р. проведено близько 200 таких заходів.

Усього авіацією Повітряних Сил виконано 175 літако-вильотів та проведено близько 420 бойових застосувань (таблиця 3.3).

Плани та програми підготовки військ (сил) виконано: у Сухопутних військах – на 79,2 %, у Повітряних Силах – на 88,9 %, у Військово-Морських Силах – на 112,9 % (Додаток 5).

Таблиця 3.3. Кількість літако-вильотів та бойових застосувань авіації Повітряних Сил у заходах міжвидової підготовки, од.

Завдання або захід з підготовки військ (сил)	Кількість виконаних літако-вильотів	Кількість проведених бойових застосувань
Авіаційне забезпечення бойової служби корабельного складу Військово-Морських Сил	50	понад 60
Практичні дії під час дослідницького двостороннього командно-штабного навчання з оперативними командуваннями “Північ” та “Південь” “Чумацький шлях – 2013”	75	близько 240
Практичні дії під час дослідницького двостороннього командно-штабного навчання з оперативними командуваннями “Північ” та “Південь” “Осінній циклон – 2013”	50	близько 120

Силах – 35 год. 46 хв., у Військово-Морських Силах – 24 год. 29 хв.

У Сухопутних військах порівняно з 2012 р. кількість батальйонних тактичних навчань зросла в 1,3 раза. Водночас кількість проведених ротних тактичних навчань, бойових стрільб взводів та водіння бойових машин майже в 1,5 раза поступаються минулорічним показникам.

У Повітряних Силах поліпшено підготовку авіаційних ескадрилій, порівняно з 2012 р. кількість льотно-тактичних навчань ескадрилій зросла в 7 разів. Проте знизилися показники фахової підготовки льотно-складу. Кількість практичних бомбометань і практичних стрільб по наземних цілях зменшилася у 3,7 раза. Середній наліт на авіаційний екіпаж поступається минулорічним показникам майже в 1,5 раза.

У Військово-Морських Силах майже вдвічі зросла інтенсивність підготовки екіпажів бойових кораблів і катерів. Протягом року виконано майже 200 артилерійських стрільб, 20 протичовнових та 12 тральних бойових вправ.

¹ Зазначена загальна кількість стрибків з парашутом, яка враховує не лише парашутно-десантну підготовку високомобільних десантних військ, а й стрибки підрозділів спеціального призначення, льотно-складу та пошуково-рятувальних груп авіаційних частин тощо.

Дослідницьке двостороннє командно-штабне навчання з оперативними командуваннями “Північ” та “Південь” “Осінній циклон – 2013”

Основним заходом підготовки Збройних Сил стало дослідницьке двохстороннє командно-штабне навчання “Осінній циклон – 2013”. У заходах для позначення військ (сил) та практичних дій, що проводилися на 7 полігонах, одночасно залучалося 26 підрозділів², понад 5,1 тис. військовослужбовців та близько 1,1 тис. од. озброєння та військової техніки.

У ході виконання заходів проведено 9 тактичних навчань, 16 тактико-спеціальних (льотно-тактичних) навчань (тренувань), демонстраційне тактичне навчання (схема 3.1).

Схема 3.1. Дослідницьке двостороннє командно-штабне навчання з оперативними командуваннями “Північ” та “Південь” “Осінній циклон – 2013”.

ЗАВДАННЯ, ЩО ВИКОНАНІ (ВІДПРАЦЬОВАНІ):

Тактичні навчання з бойовою стрільбою батальйонних тактичних груп Сухопутних військ		Тактичне навчання з батальйонною тактичною групою військ берегової оборони Військово-Морських Сил
Тактичні навчання з бойовою стрільбою ротних тактичних груп Сухопутних військ		Тактичні навчання з ротними тактичними групами морської піхоти Військово-Морських Сил
Демонстраційне тактичне навчання із залученням підрозділів Сухопутних військ та Повітряних Сил		Тактико-спеціальні навчання з підрозділами спеціального призначення та підрозділами розвідки видів Збройних Сил
Тактико-спеціальне тренування з підрозділами радіоелектронної боротьби Повітряних Сил		Комплексне тренування підрозділів зв'язку

² Залучені підрозділи, укомплектовані виключно військовослужбовцями військової служби за контрактом, завершили повне злагодження в інтенсивному періоді підготовки та пройшли самооцінку під керівництвом своїх безпосередніх командирів.

МІЖНАРОДНІ
НАВЧАННЯ В
ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК
(СИЛ)

У 2013 р. передбачалося проведення 23 багатонаціональних навчань (6 – на території України та 17 поза її межами)³. Підрозділи Збройних Сил взяли участь у 13 великих міжнародних навчаннях (схема 3.2). Із них на території України проведено 5 навчань⁴, поза межами України – 8 (Додаток 6). Проведення 10 багатонаціональних навчань скасовано за ініціативою держав-партнерів.

Загалом у міжнародних навчаннях брало участь у 1,5 раза більше військовослужбовців, ніж у минулому році, та задіяно у 5,5 раза більше ОВТ (таблиця 3.4).

У рамках Програми перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей (КОМ) протягом року проведено п'ять заходів з оцінювання і само-оцінювання (таблиці 3.5, 3.6).

Таблиця 3.4. Динаміка участі підрозділів Збройних Сил у міжнародних військових навчаннях у 2010-2013 рр.

	2010	2011	2012	2013
Загальна кількість військовослужбовців, осіб	2761	4191	2640	3905
Кількість військової техніки, одиниць	191	72	31	172

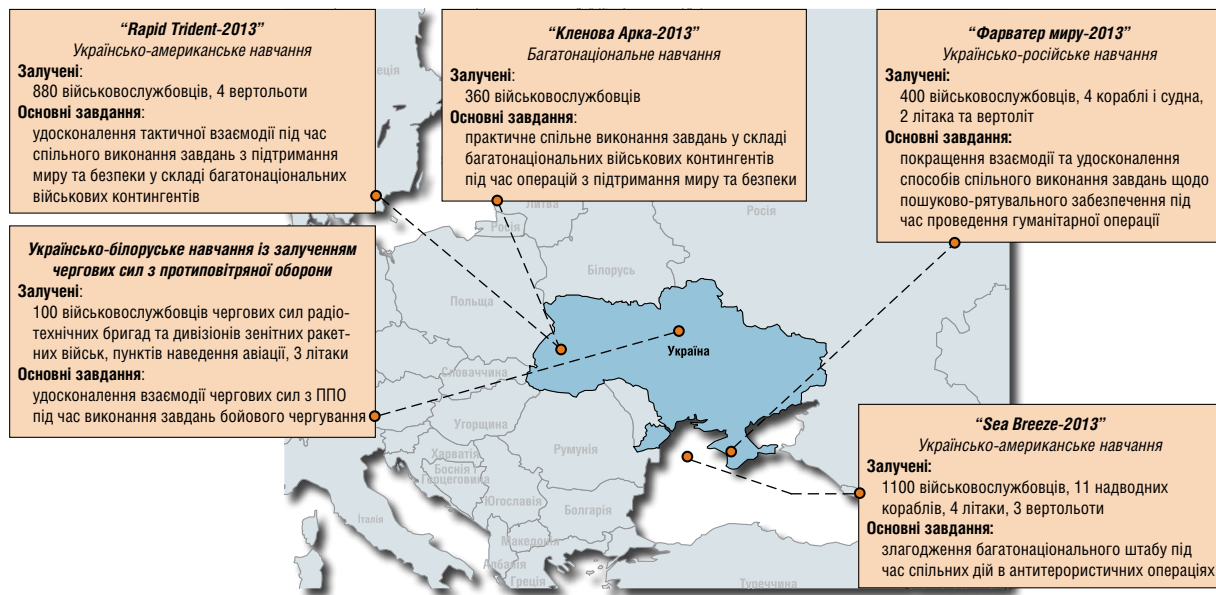

³ Указ Президента України "Про затвердження Плану проведення в рамках військового співробітництва багатонаціональних навчань на території України за участю підрозділів Збройних Сил України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2013 році" № 113/2013 від 28 лютого 2013 р.

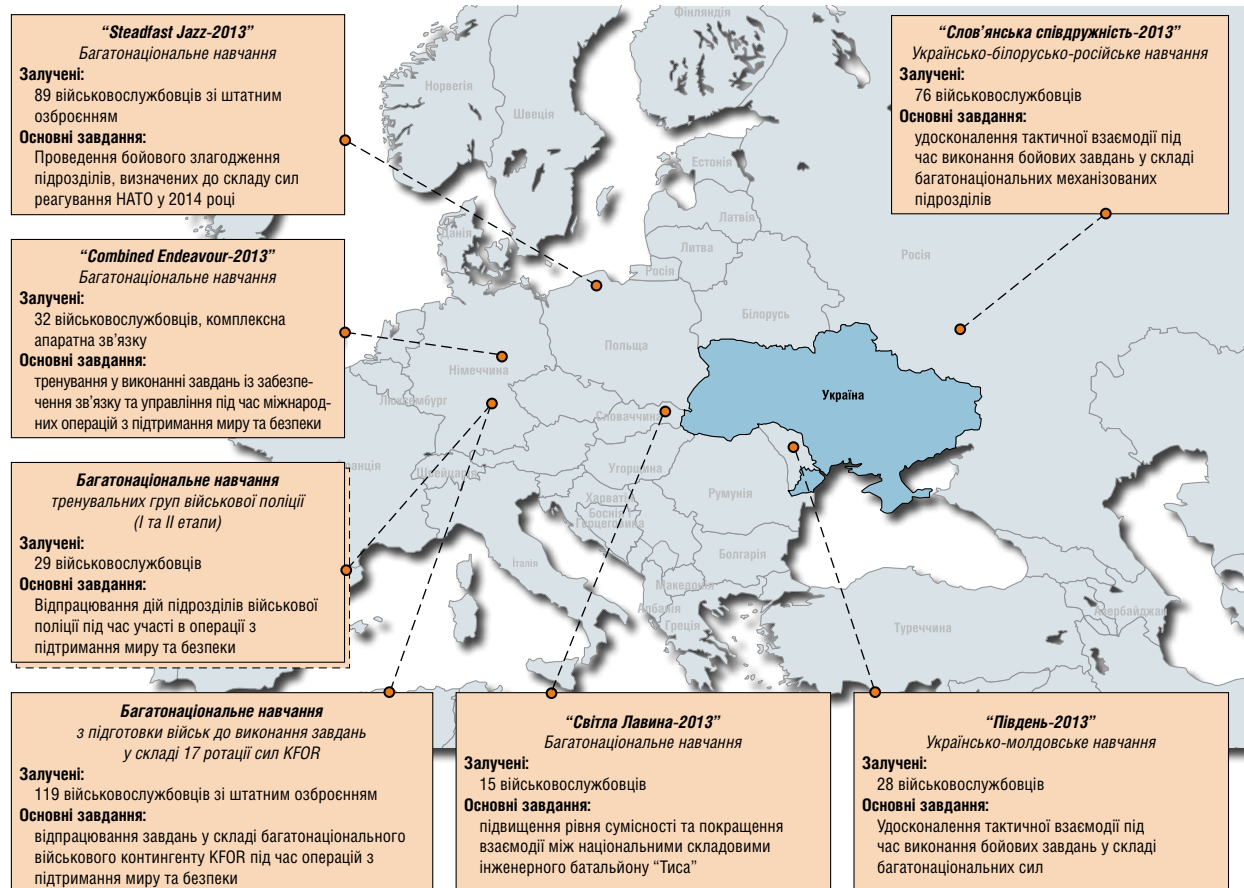
⁴ Закон України "Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2013 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях" № 198-VII від 18 квітня 2013 р.

Схема 3.2. Великі багатонаціональні військові навчання за участю Збройних Сил України у 2013 р.

А. На території України або поблизу її кордонів

Б. Поза межами України

Таблиця 3.5. Результати самооцінок та оцінок НАТО підрозділів Збройних Сил у 2010-2013 рр.

	2010	2011	2012	2013
Загальна кількість оцінок	3	5	5	5
Кількість позитивних оцінок	3	5	5	5

Для забезпечення реалізації КОМ у Збройних Силах протягом року підготовлено 18 фахівців з оцінювання. Із них 2 фахівці – першого рівня, 13 фахівців – другого рівня та 3 фахівці з використання програмного забезпечення.

Усього на кінець 2013 р. підготовлено вісім підрозділів⁵, які пройшли оцінювання за відповідними рівнями у рамках КОМ та вважаються спроможними брати участь у військових навчаннях і операціях під проводом НАТО, а також залучатися до складу багатонаціональних військових формувань високої готовності.

Таблиця 3.6. Результати самооцінок та оцінок НАТО підрозділів Збройних Сил у 2013 р.

Сили та засоби	Результати оцінки			
	самооцінка		оцінка НАТО	
	1-го рівня	2-го рівня	1-го рівня	2-го рівня
Великий десантний корабель "Костянтин Ольшанський" Військово-Морських Сил	–	–	–	оцінений позитивно
Фрегат "Гетьман Сагайдачний" Військово-Морських Сил	–	–	–	оцінений позитивно
Десантно-штурмова рота Військово-Морських Сил	"Боеготова"		–	–
Група боротьби з підводними диверсійними силами Військово-Морських Сил	–	–	–	оцінена позитивно
Аеромобільна рота Сухопутних військ	–	"Боеготова"		–

Міжвидова підготовка стала основою навчання військ (сил). Разом з тим через обмежене ресурсне забезпечення Збройні Сили не досягли запланованих показників їх польового вишколу.

⁵ Сухопутні війська: інженерно-саперна рота, рота радіаційного, хімічного і біологічного захисту. Військово-Повітряні Сили: транспортний літак Іл-76МД. Військово-Морські Сили: ВДК "Костянтин Ольшанський", корвет "Тернопіль", фрегат "Гетьман Сагайдачний", рота морської піхоти, група боротьби з підводними диверсійними силами та засобами.

РОЗДІЛ 4

КОМПЛЕКТУВАННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ПІДСУМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ
КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ
У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

РЕЗУЛЬТАТИ КОМПЛЕКТУВАННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ
ОСВІТИ ТА НАУКИ

КОМПЛЕКТУВАННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Ключовим елементом, який суттєво впливає на виконання військами (силами) завдань за призначенням є комплектування Збройних Сил кваліфікованим персоналом та його службове використання.

ПІДСУМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

У 2013 р. основні зусилля Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил були зосереджені на підготовці мотивованого до військової служби персоналу здатного виконати завдання за призначенням.

Удосконалення кадрової політики у Збройних Силах

Удосконалення управління кадровим забезпеченням через підвищення ефективності кадрової роботи має важливе значення для забезпечення керівництва військами (силами) і було головним напрямом діяльності органів військового управління у 2013 р.¹

Протягом року вжиті такі заходи:

- спрощено процедури прийняття на військову службу за контрактом, які врегульовано Інструкцією про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах². Наразі командири військових частин мають права добору кандидатів для зарахування на військову службу за контрактом та укладання з ними контракту;
- запроваджено спеціальну перевірку відомостей про осіб, які претендують на заміщення посад військовослужбовців³;
- удосконалено процес атестування військовослужбовців Збройних Сил та розпочато впровадження нової системи незалежного оцінювання військовослужбовців;
- запроваджено підготовку громадян до військової служби за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського складу у військових частинах. У такий спосіб підготовлено майже 2 тис. осіб;
- розширено повноваження та підвищено відповідальність сержантського складу в існуючій командній та управлінській вертикалі Збройних Сил, зокрема їх розподіл між офіцерами та сержантами, які регламентовані у

¹ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Концепції кадрової політики у Збройних Силах України на період до 2017 р." № 843 від 4 грудня 2013 р.

² Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України" № 181 від 19 березня 2013 р.

³ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України" № 657 від 26 вересня 2013 р.

новій Концепції розвитку професійного сержантського і старшинського складу Збройних Сил⁴;

- удосконалено порядок заміщення в мирний час окремих військових посад Збройних Сил цивільними особами (на умовах строкового трудового договору)⁵.

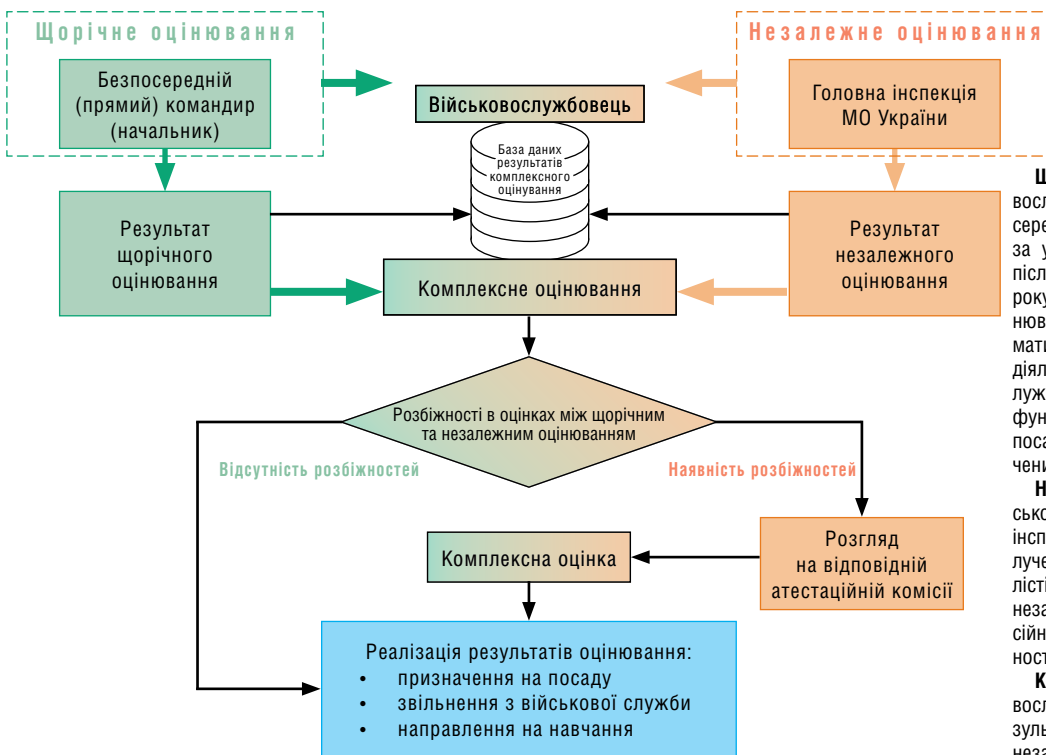
Реалізовані заходи⁶ забезпечили розвиток кадрового потенціалу та раціональне використання кадрів, підвищили якість комплектування Збройних Сил кваліфікованими офіцерськими кадрами та військовослужбовцями за контрактом. При цьому переваги надавалися особам з високим рівнем професійної підготовки та практичним досвідом участі у міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки.

Система комплексного оцінювання військовослужбовців

Головною умовою підвищення рівня кадрового забезпечення є об'єктивність оцінки службової діяльності військовослужбовців, уникнення суб'єктивізму та зменшення зовнішнього впливу на цей процес. З цією метою запроваджено нову систему комплексного оцінювання військовослужбовців, яка передбачає проведення щорічного та незалежного оцінювання та обов'язковість їх для врахування на етапі підготовки та прийняття кадрових рішень.

Порядок формування та реалізації результатів оцінювання військовослужбовця наведено на схемі 4.1.

Схема 4.1. Система комплексного оцінювання військовослужбовців

Щорічне оцінювання військовослужбовця проводить безпосередній командир (начальник) за участю прямого начальника після закінчення навчального року. Результати щорічного оцінювання відображають систематичне оцінювання діяльності кожного військовослужбовця при виконанні ним функціональних обов'язків на посаді протягом року за визначеними критеріями.

Незалежне оцінювання військовослужбовця проводять інспекційні органи (комісії) із залученням кваліфікованих спеціалістів (експертів), які здійснюють незалежне оцінювання професійної діяльності та компетентності військовослужбовців.

Комплексну оцінку військовослужбовця визначають як результат порівняння щорічного та незалежного оцінювання.

⁴ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Концепції розвитку професійного сержантського і старшинського складу Збройних Сил України" № 290 від 26 квітня 2013 р.

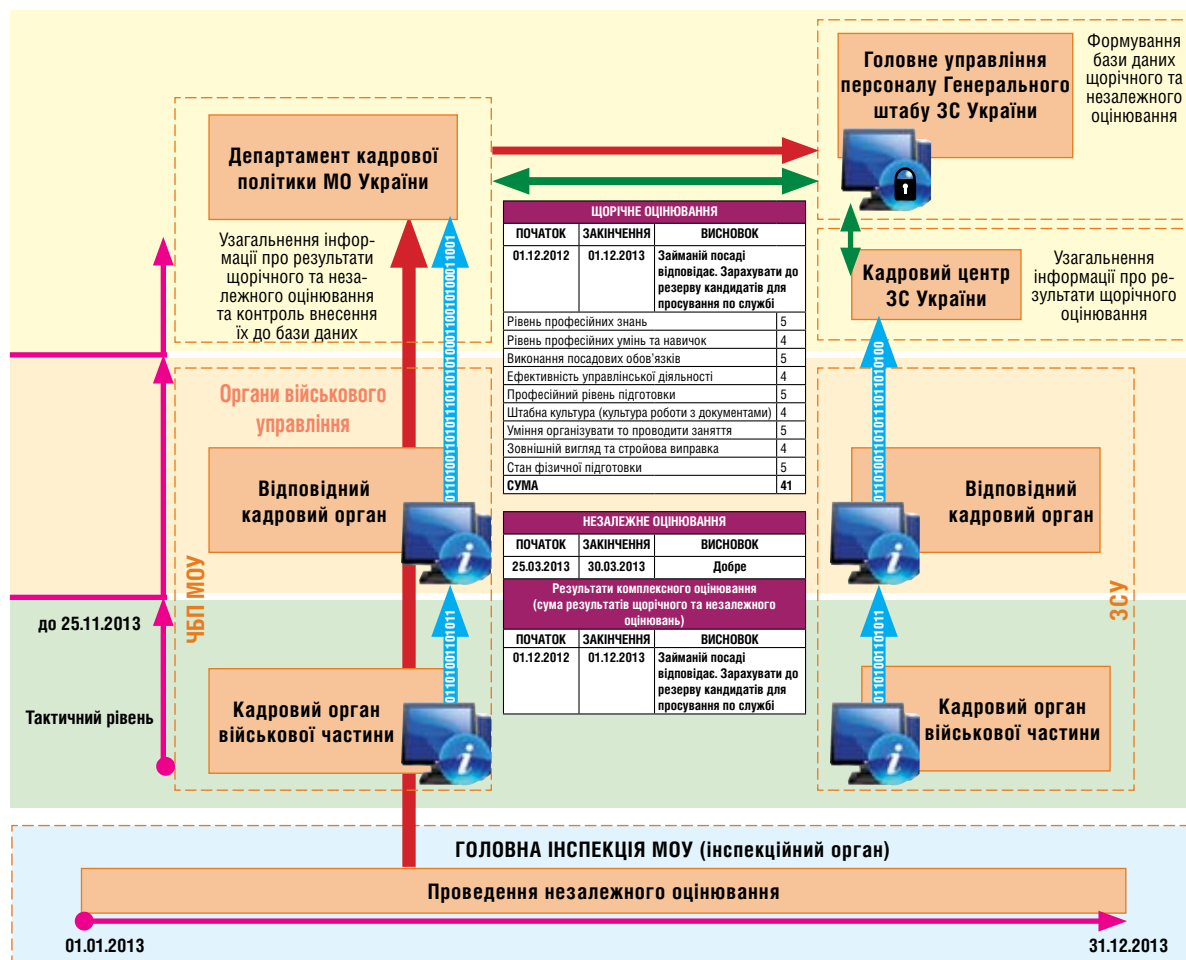
⁵ Наказ Міністерства оборони України "Про заміщення в мирний час окремих військових посад у Збройних Силах України цивільними особами" № 902 від 24 грудня 2013 р.

⁶ Директива Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України "Про основні заходи кадрового забезпечення Збройних Сил України на період до 2017 р." № Д-1 від 10 жовтня 2013 р.

Підсумком щорічного та незалежного оцінювання є комплексна оцінка, на основі якої формується резерв кандидатів для просування по службі та приймаються кадрові рішення.

Загальні результати комплексного оцінювання військовослужбовців зберігають та оброблюють за допомогою централізованої, спеціальної, захищеної від зовнішнього втручання бази даних. Орієнтовну структуру бази даних комплексного оцінювання військовослужбовців Збройних Сил та порядок використання його результатів під час підготовки та прийняття кадрового рішення наведено на схемі 4.2.

Схема 4.2. Формування бази даних комплексного оцінювання військовослужбовців

РЕЗУЛЬТАТИ КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

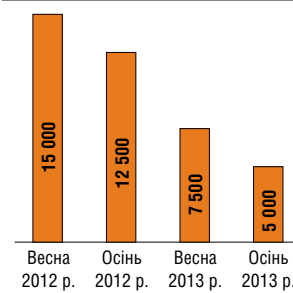
У 2013 р. було продовжено перехід військ (сил) до комплектування виключно військовослужбовцями за контрактом.

У жовтні – листопаді 2013 р. військові комісаріати призвали та направили до лав Збройних Сил 5 тис. призовників (схема 4.3).

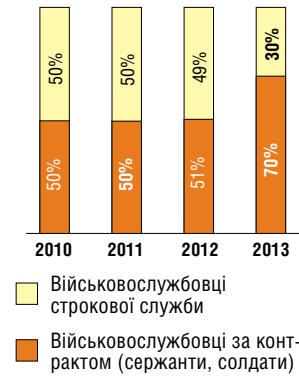
Комплектування військовослужбовцями за контрактом

Протягом року заходів на військову службу за контрактом прийнято понад 12 тис. осіб, що дало можливість довести укомплектованість Збройних Сил військовослужбовцями за контрактом до 69,6 % (схема 4.4).

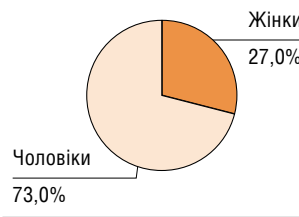
Схема 4.3. Динаміка зменшення призову на строкову військову службу громадян України до Збройних Сил, осіб

Схема 4.4 Динаміка змін укомплектованості військово-службовцями за контрактом Збройних Сил у 2010-2013 рр. на кінець року, %

Схема 4.6. Співвідношення жінок та чоловіків військовослужбовців за контрактом, на кінець 2013 р.

На кінець 2013 р. укомплектованість посад рядового, сержантського та старшинського складу військовослужбовцями за контрактом у Військово-Морських Силах становила 86,4 %, у Повітряних Силах – 78,1 %.

Найбільший за чисельністю вид Збройних Сил – Сухопутні війська – укомплектований на 58,4 % (схема 4.5).

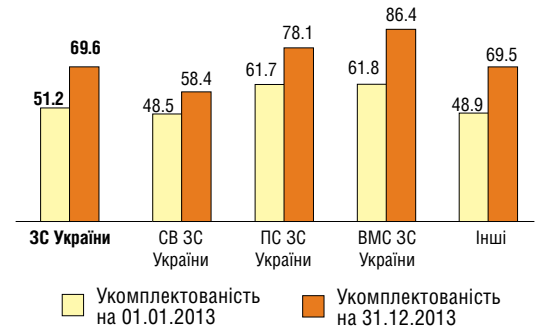
У той же час Міністерство оборони продовжує демонструвати стабільну гендерну політику – майже третину військовослужбовців за контрактом становлять жінки (схема 4.6).

Підготовка професійного сержантського складу

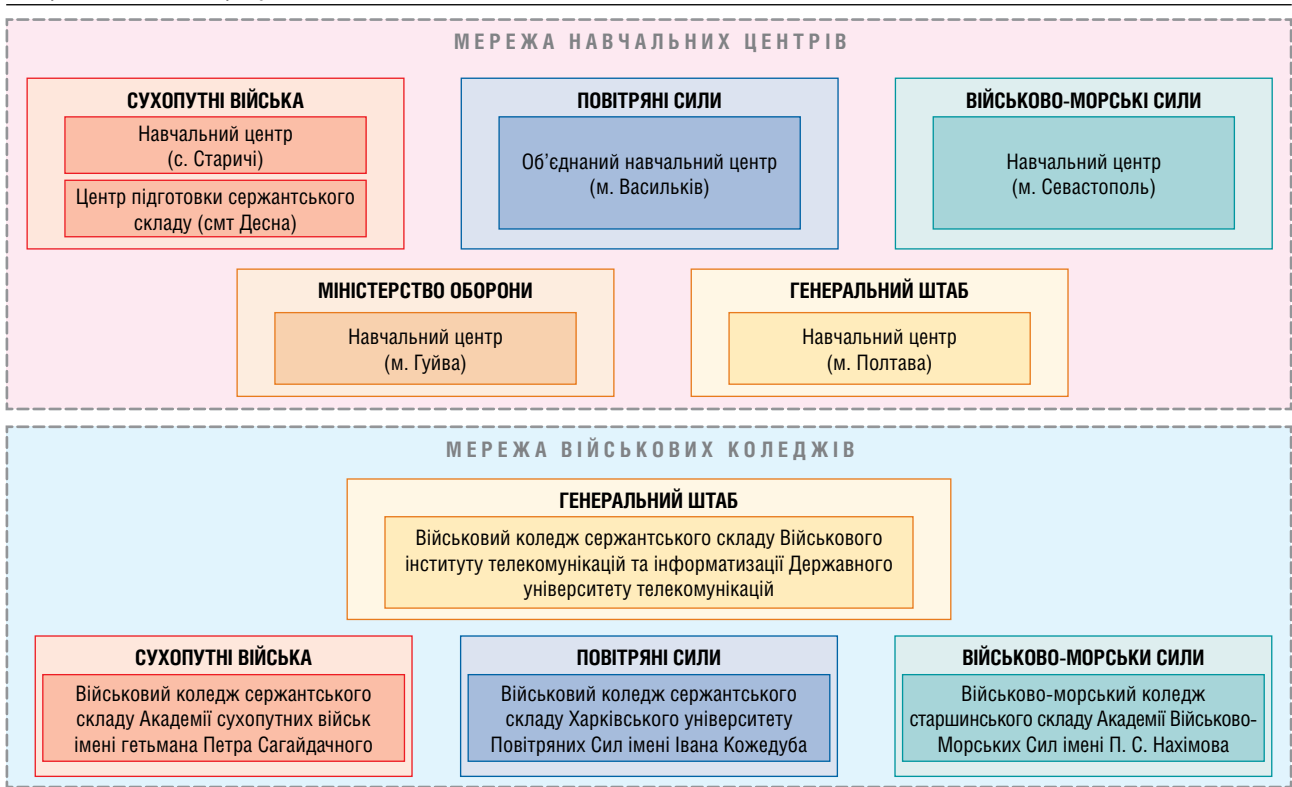
У 2013 р. продовжено розпочаті у 2012 р. оптимізацію мережі військових навчальних центрів (схема 4.7) та удосконалення підготовки сержантського (старшинського) складу:

- розформовано п'ять навчальних військових частин (центрів);
- створено центр підготовки сержантського складу (смт Десна), на базі якого планується здійснювати підготовку інструкторів з предметів бойової підготовки та бойової системи виживання воїна;
- організовано підготовку інструкторів з предметів бойової підготовки та бойової системи виживання воїна для набуття сержантським і старшинським складом методичних навичок з організації та проведення занять. Протягом року підготовлено 105 інструкторів;

Схема 4.5. Укомплектованість видів Збройних Сил військовослужбовцями військової служби за контрактом, на кінець року, %

Схема 4.7. Мережа навчальних закладів підготовки рядового, сержантського та старшинського складу військової служби за контрактом, на кінець року

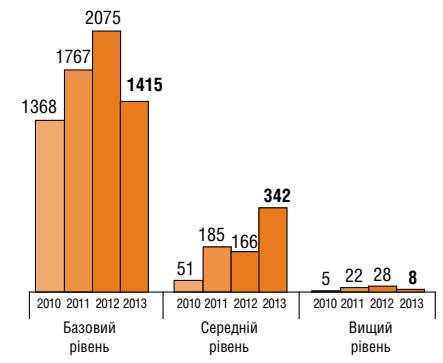

- уточнено перелік військових облікових спеціальностей, за якими здійснюється підготовка військовослужбовців військової служби за контрактом рядового та сержантського (старшинського) складу у навчальних центрах Збройних Сил, та програми їх підготовки.

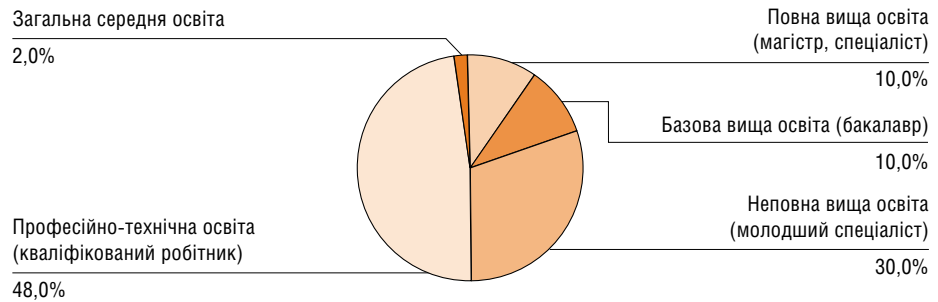
У результаті вжитих заходів у 2013 р. здійснено підготовку сержантського та старшинського складу: базового рівня – 1415 осіб, середнього рівня – 342 особи та вищого рівня – 8 осіб (схема 4.8).

Освітній рівень військовослужбовців за контрактом наведено на схемі 4.9. Питома вага цієї категорії військовослужбовців з вищою освітою становить 50 %.

Схема 4.8. Результати підготовки сержантського і старшинського складу Збройних Сил у 2010–2013 рр., осіб

Схема 4.9. Освітній рівень військовослужбовців за контрактом, на кінець 2013 р.

За результатами проведення II Всеармійських зборів сержантського та старшинського складу Збройних Сил (у вересні 2013 р.) та з метою підвищення ролі цієї категорії військовослужбовців в органах військового управління створено окремі підрозділи для роботи із сержантським складом.

Служба у військовому резерві

Протягом року продовжено комплектування резервістами Сил постійної готовності та бойових військових частин Сил резерву, а головною особливістю року стало проведення підготовки резервістів високомобільних десантних військ та військ спеціального призначення під час батальйонних тактичних навчань.

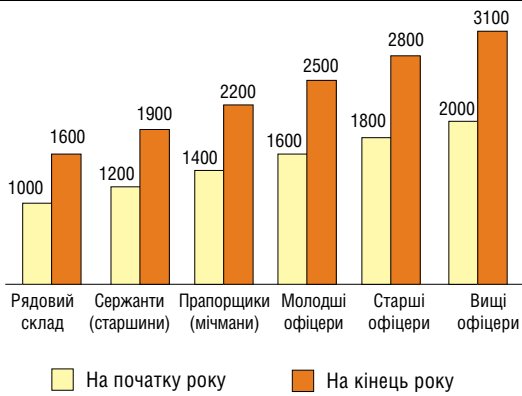
Зважаючи на необхідність формування потужного територіального резерву для ліквідації наслідків катастроф природного і техногенного характеру, розпочато комплектування резервістами військових частин територіальної оборони.

Проведенню цих заходів сприяли запроваджені мотиваційні чинники до проходження громадянами служби у військовому резерві:

- збільшено в 1,6 раза грошову винагороду⁷ резервістам, які пройшли підготовку (схема 4.10);

⁷ Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 р. № 1644" № 508 від 17 липня 2013 р.

Схема 4.10. Розміри одноразового грошового заохочення військових резервістів на рік, грн

- започатковано гнучкий порядок проведення зборів за рахунок надання резервістам можливості вибрати терміни підготовки в більш зручний для них та їх роботодавців час;
- впроваджено маловитратні публічні заходи агітації служби у військовому резерві. Створено рекламні ролики та документальні фільми, розміщено рекламу у громадському транспорті та соціальних мережах Інтернету.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Заходи вдосконалення системи військової освіти та науки було інтегровано у державну систему освіти у спільній Міністерства оборони та Міністерства освіти і науки Програмі реформування військової освіти на період до 2017 р.⁸.

Оптимізація мережі вищих військових навчальних закладів

У 2013 р. продовжено вдосконалення мережі вищих військових навчальних закладів відповідно до потреб Збройних Сил, а саме:

- до складу Державного університету телекомунікацій введені Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова та Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації⁹;
- підпорядковано Українській військово-медичній академії Науково-дослідний інститут проблем військової медицини та Ірпінський військовий госпіталь;
- створено чотири кафедри військової підготовки (у складі Національного авіаційного університету, Одеського національного політехнічного університету, Вінницького національного аграрного університету та Харківського національного університету внутрішніх справ);
- удосконалено організаційно-штатні структури вищих військових навчальних закладів за рахунок зменшення кількості управлінських структур та підрозділів забезпечення.

⁸ Затверджена Міністром оборони та Міністром освіти і науки 27 березня 2013 р.

⁹ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про утворення Державного університету телекомунікацій" № 509-р від 26 червня 2013 р.

У результаті проведених заходів чисельність особового складу вищих військово-навчальних закладів була оптимізована на 1,9 тис. осіб.

Для вдосконалення процесу підготовки військових фахівців:

- зменшено обсяги прийняття на навчання слухачів за заочною формою навчання. На цю форму навчання у 2013 р. прийнято 18 осіб (у 2012 р. – 173);
- припинено приймання на навчання фінансистів, юристів, перекладачів та інших фахівців, близьких за фахом до цивільних спеціалістів;
- розширено перелік спеціальностей, за якими навчання здійснюється за схемою “студент-курсант” (*інженери-танкісти, фахівці радіаційного, хімічного, біологічного захисту*);
- розпочато підготовку курсантів на бойовий літак Міг-29 з виконанням практичних польотів.

На кінець 2013 р. підготовка військових фахівців здійснювалася (схема 4.11):

- оперативно-стратегічний та оперативно-тактичний рівні – у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського та Українській військово-медичній академії;
- тактичний рівень – у трьох видових військових навчальних закладах, Військовій академії (м. Одеса), Українській військово-медичній академії та військових навчальних підрозділах цивільних вищих навчальних закладів.

Схема 4.11. Система підготовки військових фахівців Збройних Сил, на кінець року

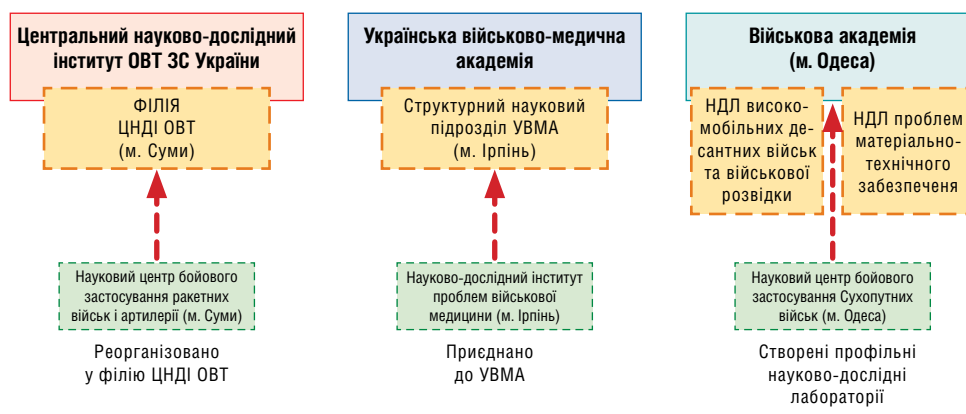
Оптимізація мережі військових науково-дослідних установ

Протягом року структура військових науково-дослідних установ значних змін не зазнала. Поряд з цим для уникнення дублювання окремих напрямів наукових досліджень здійснено заходи щодо реструктуризації науково-дослідних установ¹⁰ (схема 4.12):

- ліквідовано Науковий центр бойового застосування Сухопутних військ Військової академії (м. Одеса). На його базі створено дві науково-дослідні лабораторії;

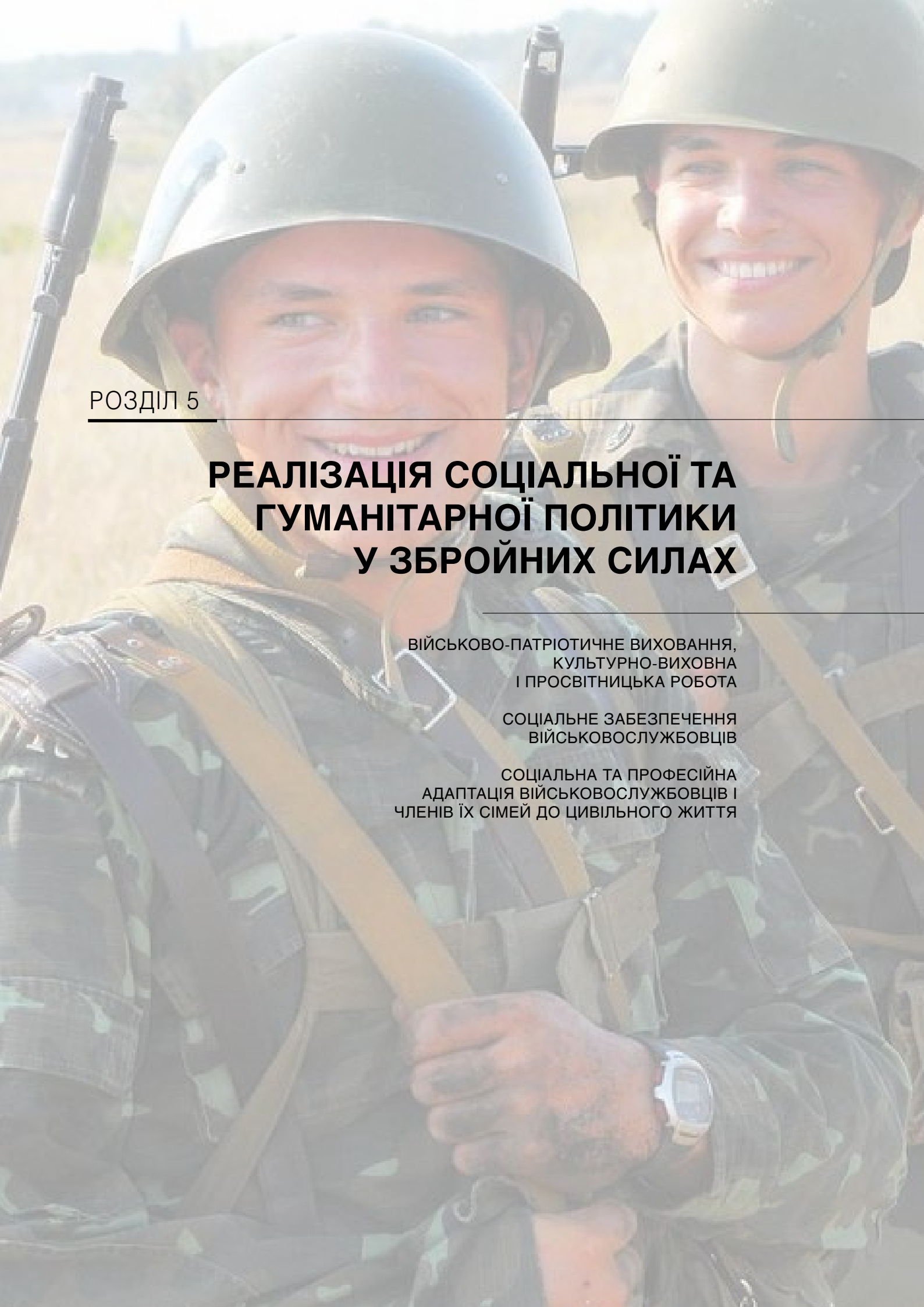
¹⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про оптимізацію мережі державних наукових установ” № 983-р від 28 листопада 2012 р.

Схема 4.12. Система підготовки військових фахівців Збройних Сил, на кінець року

- перетворено Науковий центр бойового застосування ракетних військ і артилерії Сумського державного університету у філію Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил;
- приєднано Науково-дослідний інститут проблем військової медицини Збройних Сил (м. Ірпінь) до Української військово-медичної академії.

Виконані протягом року заходи забезпечили комплектування військ (сил) професійно підготовленим особовим складом, спроможним виконувати поставлені завдання.

A photograph of two young men in military uniforms and helmets, smiling. They are wearing camouflage jackets and carrying rifles. The background is a bright, outdoor setting.

РОЗДІЛ 5

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ,
КУЛЬТУРНО-ВИХОВНА
І ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

СОЦІАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА
АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ І
ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

Реалізація соціальної та гуманітарної політики в Збройних Силах полягала у забезпеченні соціально-правових гарантій військовослужбовців, членів їх сімей, підвищенні результативності соціально-психологічної та ідеологічної роботи, військово-патріотичного та духовного виховання особового складу, а також у створенні мотиваційних чинників для залучення громадян на військову службу.

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, КУЛЬТУРНО-ВИХОВНА І ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА

У 2013 р. військово-патріотичне виховання та культурно-виховна і просвітницька робота набули ідеологічної спрямованості, а система виховання особового складу отримала додаткові чинники для формування у військовослужбовців свідомості захисника Вітчизни.

Ідеологічна робота у Збройних Силах

Основні напрями ідеологічної роботи систематизовано у Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України¹, основною метою якої є досягнення і підтримання високого морального духу особового складу Збройних Сил, виховання у військовослужбовців почуття особистої відповідальності за захист Вітчизни, розуміння засад державної політики та заходів, що здійснюються в інтересах забезпечення національної та міжнародної безпеки (схема 5.1).

Схема 5.1. Ідеологічна робота у Збройних Силах

Ідеологічна робота у Збройних Силах України – цілеспрямована діяльність органів військового управління, командирів, штабів, органів по роботі з особовим складом усіх рівнів щодо формування у військовому середовищі системи світоглядних ідеалів, цінностей та орієнтирів в інтересах ефективного вирішення завдань оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості.

Мета Концепції ідеологічної роботи – посилення ідеологічної складової в загальній системі виховання особового складу Збройних Сил, надання виховному процесу ідейної основи, цільової спрямованості та методологічних орієнтирів

ОРГАНІЗАЦІЮ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ ПОКЛАДЕНО НА:

Департамент соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України; Головне управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України; Командирів (начальників) усіх рівнів та їх заступників по роботі з особовим складом

ПРИНЦИПИ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ:

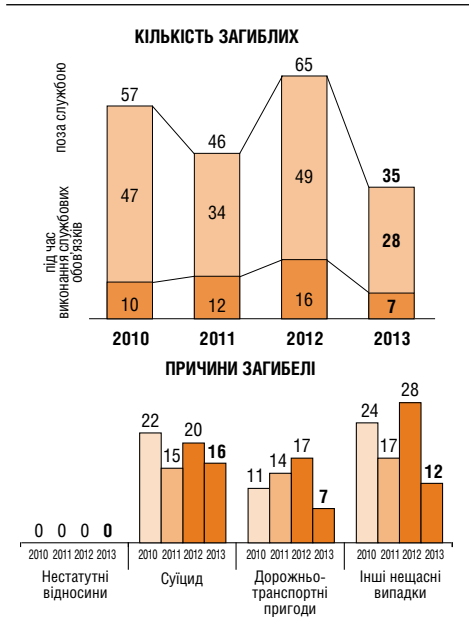
- науковий підхід і конкретність у роботі;
- безперервність, цілеспрямованість та адресність;
- варіативність технологій і змісту ідеологічного впливу;
- поєднання сил і засобів у досягненні мети;
- своєчасність та доцільність прийняття рішень, прогнозування їх соціально-психологічних наслідків;
- стійкість і безперервність управління

¹ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України" № 78 від 5 лютого 2013 р.

Врізка 5.1. Основні напрями інформаційно-пропагандистського забезпечення:

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань воєнної політики держави;
- доведення та оперативне роз'яснення особовому складу нормативно-правових актів України у військовій сфері;
- виховання у військовослужбовців відданості українському народові, Військовій присязі та Бойовому прапору військової частини;
- формування позитивного іміджу Збройних Сил, образу військовослужбовця – захисника Вітчизни, підвищення престижу військової служби;
- роз'яснення внутрішньої і зовнішньої політики України у сфері оборони, функціонального призначення Збройних Сил в мирний та воєнний час;
- моніторинг засобів масової інформації та суспільно-політичної обстановки в районах дислокації військ (сил);
- захист особового складу від негативного інформаційно-психологічного впливу;
- пропагування військово-технічних знань, виховання у військовослужбовців прагнення до вдосконалення свого професійного вишколу, утримання в готовності до застосування озброєння та військової техніки;
- підтримання і розвиток військових традицій Збройних Сил, виду та роду військ, військової частини;
- інформування суспільно-політичного, соціально-економічного, культурного та духовного розвитку України;
- ознайомлення громадськості з діяльністю Збройних Сил, формування громадської думки в інтересах підтримки воєнної політики України, налагодження зв'язків із цих питань з органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян

Схема 5.2. Втрати особового складу Збройних Сил, осіб

Для запровадження системи ідеологічного впливу на особовий склад вжито такі заходи:

- організовано планове виконання заходів ідеологічної роботи² та інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах³ (врізка 5.1);
- введено в системі бойової підготовки Збройних Сил новий навчальний предмет “Воєнно-ідеологічна підготовка”, який став однією із основних форм ідеологічної роботи та виховання особового складу;
- створено майже 3 тис. груп з воєнно-ідеологічної підготовки, з них груп офіцерів – понад 1 тис., груп військовослужбовців військової служби за контрактом та строкової служби – майже 2 тис.;
- уточнено напрями діяльності, завдання та обов'язки органів по роботі з особовим складом Збройних Сил⁴;

Після виконаних заходів у військах (силах) поліпшився стан військової дисципліни, а показники втрат особового складу у 2013 р. зменшилися майже у 2 рази (схема 5.2).

Культурно-виховна, просвітницька робота та військово-патріотичне виховання

Протягом року тривало виконання заходів Програми військово-патріотичного виховання на 2012–2017 рр. та розпочато реалізацію

Програми патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в навчальних закладах України та Плану заходів Естафети Перемоги на 2013–2015 рр.⁵

До виконання цих заходів були залучені Заслужений академічний ансамбль пісні і танцю Збройних Сил, Національний президентський оркестр, 33 військові оркестри, 22 гарнізонні будинки офіцерів, 3 центри військово-музичного мистецтва, 193 клуби та 174 бібліотеки.

² Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Інструкції з організації воєнно-ідеологічної підготовки у Збройних Силах України” № 188 від 20 березня 2013 р.
³ Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України” № 401 від 14 червня 2013 р.
⁴ Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Положення про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України” № 491 від 17 липня 2013 р.
⁵ Затверджено спільним наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ України № 1453/716/997 від 21 жовтня 2013 р.

На базі гарнізонних будинків офіцерів ефективно функціонують 249 військово-патріотичних, культурно-творчих та спортивно-оздоровчих клубних угруповань, де систематично займається понад 7 тис. осіб та близько 150 ветеранських організацій. У 17 творчих колективах закладів культури постійно беруть участь близько 350 ветеранів війни та Збройних Сил. У гарнізонах за місцем дислокації здійснено набір понад 3,7 тис. осіб для занять у 173 гуртках та секціях.

Усього протягом року проведено майже 7 тис. заходів військово-патріотичного виховання, культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців і членів їх сімей (схема 5.3).

Схема 5.3. Головні результати культурно-виховної та просвітницької діяльності Збройних Сил у 2013 р.

Проведено 17 культурно-мистецьких та військово-патріотичних акцій, 1328 тематичних масових заходів, 415 науково-практичних конференцій, семінарів, "круглих столів"

Творчими колективами Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю Збройних Сил, Національного президентського оркестру, центрами військово-музичного мистецтва здійснено понад 470 концертних виступів

Проведено понад 4 тис. екскурсій до Національного військово-історичного музею України та його філій, які відвідали 193 тис. осіб

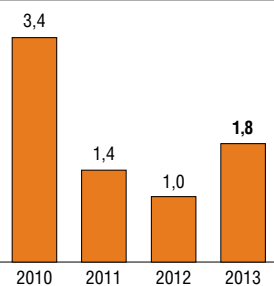

Організовано 224 театралізовані свята, 448 концертів художньої самодіяльності, 2342 тематичні ранки та вечори відпочинку, 782 бібліотечні заходи

У гарнізонних будинках офіцерів проведено 685 концертів, літературно-мистецьких вечорів, книжкових виставок, які відвідало 320 тис. осіб

Організовано 187 вікторин, оглядів-конкурсів, кінолекторіїв, 434 художні виставки та виставки народної творчості

Схема 5.4. Воєнно-меморіальна робота у Збройних Силах, перепоховано тис. останків воїнів

Військово-патріотична робота проводилася на науковій та матеріальній базі фондів Національного військово-історичного музею України та його філій, 29 музеїв, 34 кімнати бойової слави, 249 військово-патріотичних, культурно-творчих та спортивно-оздоровчих клубних угруповань будинків офіцерів.

Збройні Сили опікувалися 530 меморіальними об'єктами, пам'ятниками, обелісками, братськими та поодинокими військовими похованнями на території України. У 2013 р. було організовано близько 40 ритуалів, під час яких було перепоховано близько 1,8 тис. останків загиблих воїнів (схема 5.4).

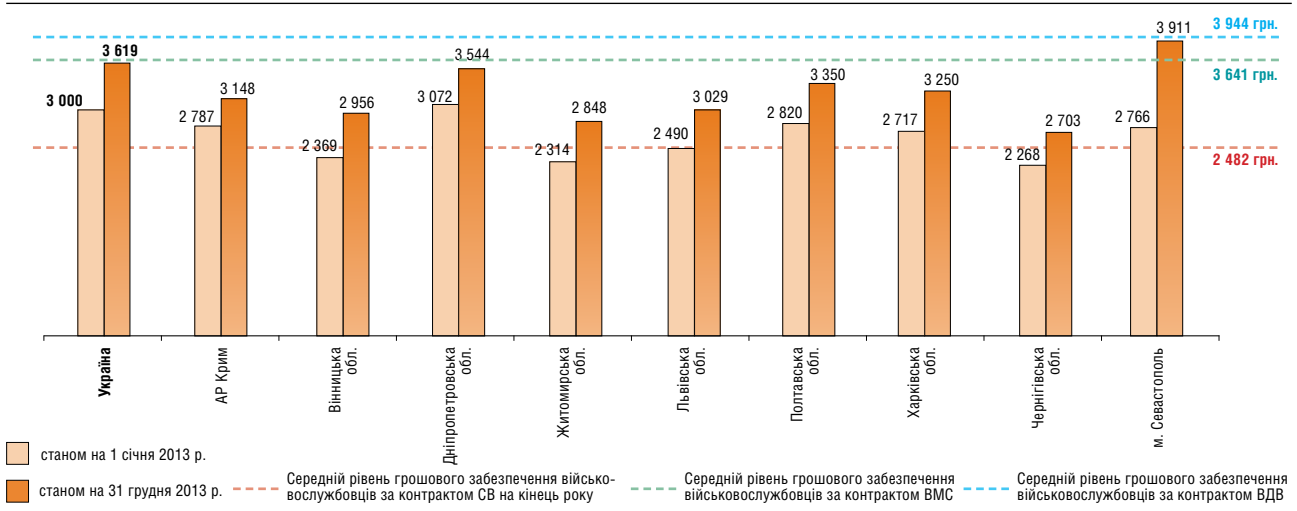
СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦІВ

Грошове забезпечення військовослужбовців

Щомісячна додаткова грошова винагорода, яка була встановлена у 2012 р. для військовослужбовців Військово-Морських Сил, Повітряних Сил, високомобільних десантних військ та підрозділів спеціального призначення дозволила підтримати грошове забезпечення вказаних категорій військовослужбовців на рівні середньої заробітної плати по Україні (схема 5.5).

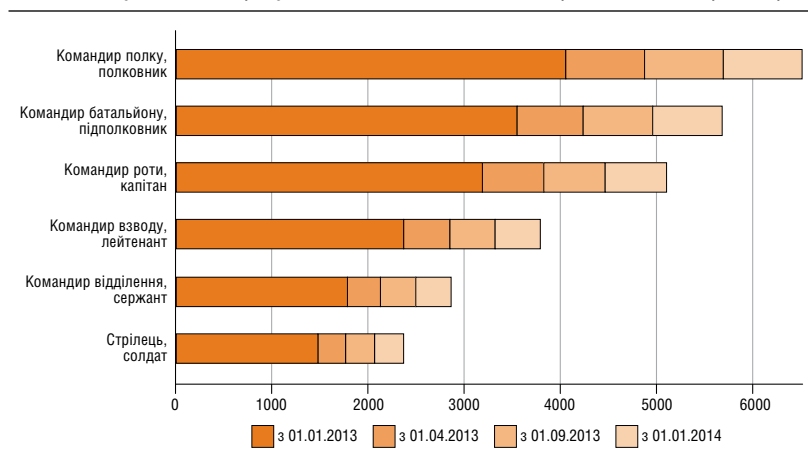
Водночас рівень мінімального грошового забезпечення військовослужбовця контрактника першого року служби Сухопутних військ (2049 грн) у 1,8 раза нижчий від середньої заробітної плати по Україні (станом на 31 грудня 2013 р. – 3619 грн).

Схема 5.5. Порівняльний аналіз рівня грошового забезпечення військовослужбовців за контрактом із середньою заробітною платою по регіонах України, грн

Починаючи з 1 квітня 2013 р. розпочато поетапне збільшення щомісячної додаткової грошової винагороди військовослужбовцям Збройних Сил, яким вона не була встановлена раніше⁶, а саме: з 1 квітня 2013 р. – до 20 %; з 1 вересня 2013 р. – до 40 %; з 1 січня 2014 р. – до 60 %; з 1 квітня 2014 р. – до 80 %; з 1 липня 2014 р. – до 100 %. Збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців Сухопутних військ у 2013 р. наведено на схемі 5.6.

Схема 5.6. Динаміка збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців за рахунок щомісячної додаткової грошової винагороди, грн

Медичне забезпечення військово-службовців

Медичною службою та військово-медичними закладами збережено пріоритет в лікуванні військовослужбовців і ветеранів військової служби, членів їх сімей. У 2013 р. підвищено рівень лікувально-діагностичної роботи та забезпечено високу культуру обслуговування хворих, зокрема:

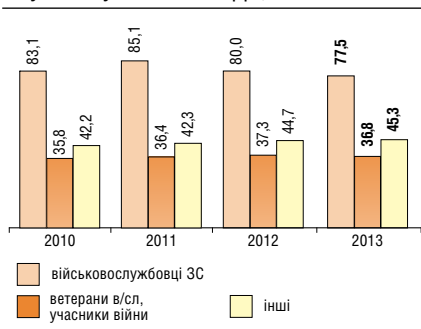
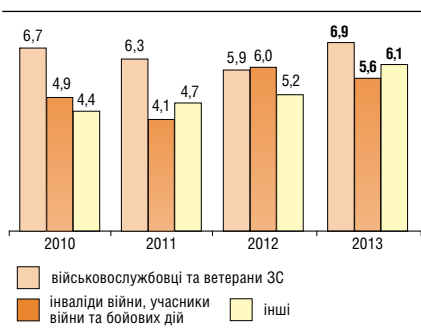
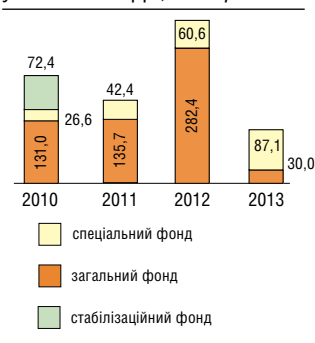
- відкрито реконструйоване відділення реанімації та інтенсивної терапії у Головному військово-медичному клінічному центрі (м. Київ);
- отримано від Міжнародної діабетичної асоціації України та компанії

“Ново Нордікс” і введено в експлуатацію високотехнологічне медичне обладнання, зокрема у Головному військово-медичному клінічному центрі (м. Київ), встановлено експрес-аналізатор Clover A1C для визначення глікозильованого гемоглобіну у хворих на цукровий діабет, у відділенні реанімації та інтенсивної терапії для терапевтичних хворих ВМКЦ Центрального регіону (м. Вінниця) – два сучасні наркозно-дихальні апарати БРИЗ, а в амбулаторії медичної служби фрегату “Тетьман Сагайдачний” – сучасне стоматологічне обладнання;

- закуплено за сприяння Міністерства оборони США два термоконтейнери для зберігання крові та її компонентів (за програмою ВІЛ/СНІД);
- придбано реанімобіль класу “С” для укомплектування медичного підрозділу в складі миротворчого підрозділу в Косовому.

Протягом року в Головному Військово-медичному клінічному центрі (м. Київ), військово-медичних клінічних центрах регіонів (м. Вінниця, м. Харків, м. Львів, м. Одеса,

⁶ Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2010 р. № 889” № 161 від 13 березня 2013 р.

Схема 5.7. Результати стаціонарного лікування у 2010–2013 рр., тис. осіб**Схема 5.8.** Результати санаторно-курортного лікування у 2010–2013 рр., тис. осіб**Схема 5.9.** Фінансування житлової програми Міністерства оборони України у 2010–2013 рр., млн грн

м. Севастополь, м. Ірпінь) та 18 військових госпіталів та поліклініках стаціонарне лікування у військово-медичних закладах⁷ пройшло близько 159,6 тис. військовослужбовців, ветеранів війни та військової служби, членів їх сімей⁸, 49 % пролікованих становлять військовослужбовці Збройних Сил (схема 5.7).

Дев'ять центрів медичної реабілітації та санаторного лікування (військових санаторіїв) Міністерства оборони⁹ забезпечили повноцінний відпочинок і кваліфіковане лікування військовослужбовців та членів їх сімей, ветеранів військової служби, ветеранів війни, учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, а також інших категорій громадян, яким законодавчо надано право на лікування у військових медичних закладах.

Загалом санаторно-курортне лікування та медичну реабілітацію отримали майже 18,6 тис. військовослужбовців, ветеранів військової служби, членів їх сімей та працівників Збройних Сил, із них близько 67 % це військовослужбовці, ветерани, інваліди війни та учасники бойових дій (схема 5.8).

Забезпечення житлом

На квартирному обліку для отримання житла на кінець 2013 р. перебуває 44,4 тис. осіб, у тому числі: 28,9 тис. осіб – для забезпечення постійним житлом та 15,5 тис. осіб – для забезпечення службовим житлом.

Для будівництва (придбання) житла військовослужбовцям та членам їх сімей протягом року надійшло за спеціальним фондом 87,1 млн грн та за загальним фондом – 30 млн грн¹⁰ (схема 5.9).

Водночас за ініціативою Міністерства оборони були реалізовані нові механізми забезпечення житлом військовослужбовців та членів їх сімей:

- будівництво житла для військовослужбовців та членів їх сімей на землях оборони за рахунок залучення небюджетних коштів. Для цього підготовлено Перелік земельних ділянок військових містечок, який ухвалено Урядом¹¹;
- визначено граничну вартість придбання житла для військовослужбовців з урахуванням Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла (врізка 5.2)¹².
- Кабінетом Міністрів України прийнято рішення щодо здійснення компенсаційних виплат за орендоване військовослужбовцями житло¹³, яке набуло чинності з 1 січня 2014 р.

Врізка 5.2. Вартість будівництва (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу

Вартість 1 м² загальної площі на умовах пайової участі та на вторинному ринку має бути найнижчою серед запропонованих учасниками конкурсу і не перевищувати граничної вартості 1 м² загальної площі житла

⁷ Місткість військово-медичних клінічних центрів, військових госпіталів та військових лазаретів становить 5625 ліжок (2012 р. – 5950 ліжок).

⁸ Загальна чисельність осіб, що мають право на медичне та санаторно-курортне забезпечення у медичних закладах Міністерства оборони, становить близько 1 млн 89 тис. осіб (2012 р. – 1 млн 163 тис. осіб).

⁹ Місткість санаторно-курортних закладів становить 5650 ліжок.

¹⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству оборони на 2013 р." № 685-р від 14 серпня 2013 р.

¹¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про погодження Переліку земельних ділянок, що належать до земель оборони, на яких планується будівництво житла для військовослужбовців та членів їх сімей із залученням небюджетних коштів" № 666-р від 22 травня 2013 р.

¹² Постанова Кабінету Міністрів України "Питання придбання житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу" № 716 від 18 вересня 2013 р.

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України "Про розмір і порядок виплати грошової компенсації деяким категоріям військовослужбовців Збройних Сил за піднайом (найом) ними житлових приміщень" № 450 від 26 червня 2013 р.

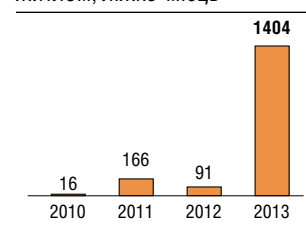
Схема 5.10. Стан забезпечення житлом військовослужбовців, членів їх сімей у 2010–2013 рр.

З метою забезпечення прозорості ведення обліку та громадського контролю за розподілом і наданням житла інформацію про військовослужбовців, що перебувають на квартирному обліку, в установленому порядку¹⁴ внесено до Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

У результаті збудовано (придбано) 127 квартир та усунуто недоліки (недоробки) у 409 квартирах, введених в експлуатацію у минулі роки (схема 5.10). Загалом у 2013 р. забезпечено житлом 536 військовослужбовців та членів їх сімей.

Реалізуючи загальні принципи вирішення житлової проблеми, Міністерством оборони розгорнуто роботу на переобладнання казарм під житло. Зокрема протягом року введено в експлуатацію 6 казарм на 635 ліжко-місць у Києві, Львові, Одесі, Севастополі, Старокостянтиніві, смт Озерному.

Також Генеральним штабом вживаються заходи щодо збільшення кількості переобладнаних під житло казарм без залучення підрядних організацій. За результатами цієї роботи додатково введено в експлуатацію 769 ліжко-місць у Києві, Львові, Одесі, Севастополі, Мукачевому, Феодосії, Яворові, Бахчисараї, смт Гвардійському (схема 5.11).

Схема 5.11. Стан забезпечення військовослужбовців за контрактом службовим житлом, ліжко-місць

СОЦІАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦІВ І ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Врізка 5.3. Умови направлення на професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації

На проходження професійного навчання направляються військовослужбовці протягом останнього року перед звільненням з військової служби у зв'язку з скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я за наявності у них вислуги військової служби не менше 10 років та позитивних службових характеристик

У 2013 р. створено умови для забезпечення державних гарантій у проведенні соціальної і професійної адаптації військовослужбовців та інтегрування системи адаптації військовослужбовців у загальнодержавну систему. Урядом затверджено порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для соціальної адаптації військовослужбовців¹⁵, відповідно до якого Міністерство соціальної політики на підставі даних щодо кількості звільнених військовослужбовців, отриманих від Збройних Сил¹⁶ (врізка 5.3), визначає регіони, в яких необхідно проводити заходи з професійного навчання звільнених військовослужбовців.

Триває реалізація міжнародних проектів, які діють в Україні та фінансуються Північноатлантичним Альянсом (НАТО), Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Королівством Норвегія у рамках міжнародних проектів і програм, на кошти яких в Україні проводиться професійне навчання за цивільними спеціальностями військовослужбовців, які підлягають звільненню, та осіб, звільнених з військової служби. У рамках міжнародних проектів і програм у 42 населених пунктах України за 53 напрямками проведено професійне навчання за цивільними спеціальностями більше 2,4 тис. військовослужбовців та членів їх сімей (Додаток 7).

Якісна реалізація соціальної та гуманітарної політики є запорукою успішного виконання завдань реформування та розвитку Збройних Сил. Були створені сприятливі умови проходження військової служби, підвищено її конкурентоспроможність на ринку праці України, що сприяло формуванню та підтриманню позитивного іміджу Збройних Сил у суспільстві.

¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України "Про Єдиний державний реєстр громадян, які потребують поліпшення житлових умов" № 238 від 11 березня 2011 р.

¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для соціальної адаптації військовослужбовців, звільнених в запас або відставку" № 73 від 4 лютого 2013 р.

¹⁶ Наказ Міністерства оборони України "Про затвердження Порядку та умов направлення на професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації військовослужбовців Збройних Сил України, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я" № 524 від 26 липня 2013 р.

РОЗДІЛ 6

РЕАЛІЗАЦІЯ НОВОГО ФОРМАТУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИН

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОГО
ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ
НАД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

УТИЛІЗАЦІЯ РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ ТА
КОМПОНЕНТІВ РАКЕТНОГО ПАЛИВА,
ВИВІЛЬНЕННЯ ВІД НАДЛИШКОВОГО
ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА

РЕАЛІЗАЦІЯ НОВОГО ФОРМАТУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИН

Удосконалення цивільно-військових відносин є важливим аспектом діяльності Міністерства оборони. Протягом року головну увагу було приділено координації діяльності Міністерства оборони із Державною службою з надзвичайних ситуацій та вдосконаленню механізмів залучення громадськості до формування і реалізації державної політики у сфері оборони.

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Зміни державної політики у сфері цивільного захисту¹ передбачали удосконалення відносин між суб'єктами Єдиної державної системи попередження та реагування на надзвичайні ситуації природного і техногенного характеру, зокрема щодо спрямування і координації Кабінетом Міністрів України через Міністра оборони України діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС).

Протягом року реалізовані заходи були спрямовані на спрощення залучення сил та засобів Збройних Сил до ліквідації наслідків та підвищення оперативності реагування на надзвичайні ситуації:

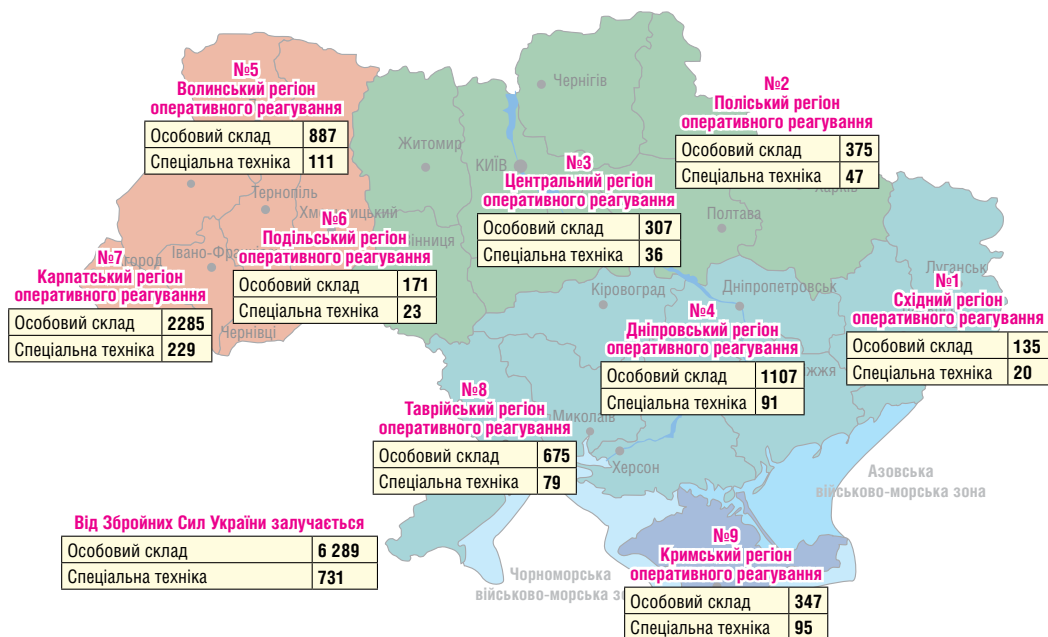
- удосконалено систему приведення органів управління, підрозділів Збройних Сил та сил ДСНС до виконання заходів із запобігання надзвичайним ситуаціям і їх ліквідації;
- організовано взаємодію під час запобігання надзвичайним ситуаціям і їх ліквідації, відповідальність за неї покладено на Штаб з ліквідації надзвичайних ситуацій. Взаємодія на державному рівні відбувається між Міністерством оборони та ДСНС, на регіональному рівні – між оперативними командуваннями Збройних Сил та територіальними органами управління ДСНС, на районному рівні – між військовими частинами та районними органами управління ДСНС²;
- покладено на Головний командний центр управління силами та засобами Збройних Сил і моніторинг єдиної обстановки;
- створено загальну систему всебічного забезпечення;
- утворено 9 регіонів оперативного реагування з урахуванням особливостей гідрометеорологічних умов, характеристик потенційно небезпечних об'єктів та дислокації сил реагування (схема 6.1).

¹ Указ Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» № 726/2012 від 24 грудня 2012 р.

² Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Питання протидії загрозам і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій»» № 265/2013 від 15 травня 2013 р.

Схема 6.1. Розподіл сил і засобів Збройних Сил України по регіонах оперативного реагування

Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій

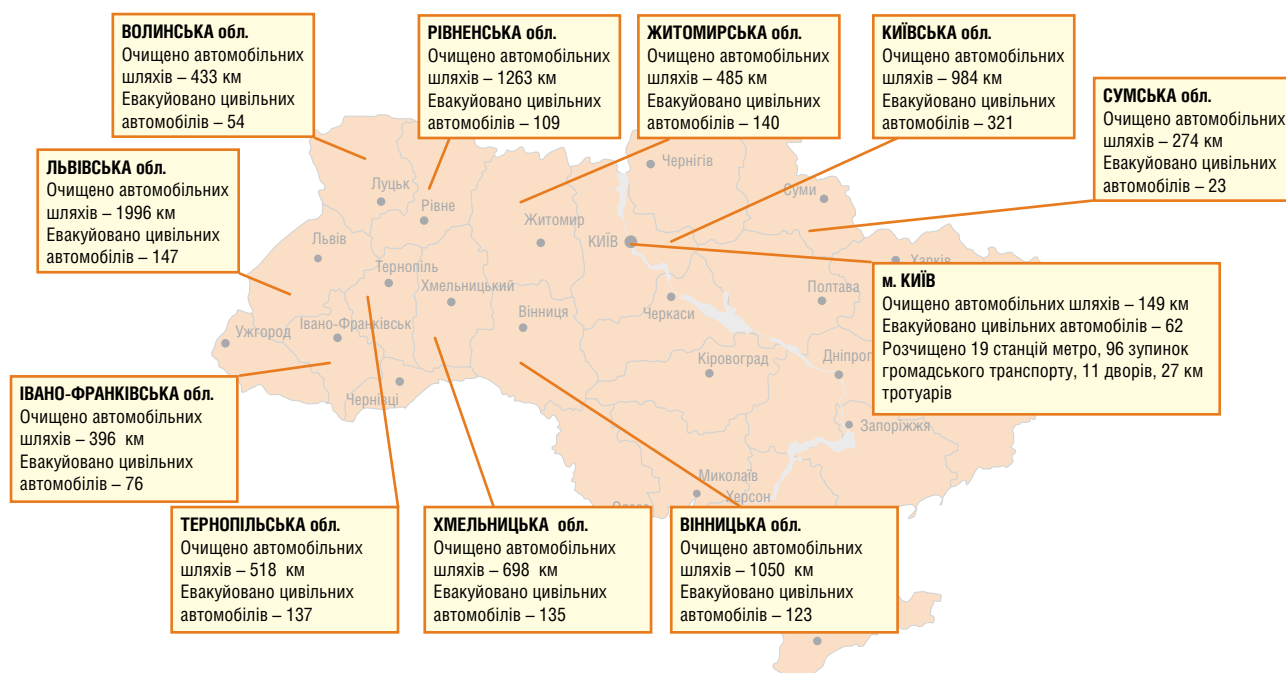
У 2013 р. мали місце складні надзвичайні ситуації природного (сильні снігопади, повені, пожежі у природних екосистемах, буревії і паводки) і техногенного характеру (авіакатастрофа в Донецькій області, вибухи газу у житлових будинках, пожежа на Вуглегірській ТЕС), до ліквідації яких були залучені підрозділи Збройних Сил.

Результатами спільної діяльності ДСНС та Збройних Сил було успішне виконання завдань з ліквідації наслідків снігопаду у 10 областях України (Київській, Львівській, Тернопільській, Вінницькій, Хмельницькій, Івано-Франківській, Волинській, Житомирській, Рівненській, Сумській) та місті Києві у березні 2013 р., у ході яких були задіяні понад 9,2 тис. військовослужбовців та близько 400 од. техніки. Силами та засобами Збройних Сил очищено близько 8,3 тис. км авто-

мобільних шляхів, евакуйовані понад 1,3 тис. од. цивільних автомобілів, організовано 7 пунктів обігріву та харчування (схема 6.2).

Схема 6.2. Результати ліквідації Збройними Силами наслідків надзвичайних ситуацій

У квітні – жовтні 2013 р. за територіальним принципом було створено міжвідомче угруповання сил і засобів Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, ДСНС і Держлісагентства для ліквідації наслідків пожеж у природних екосистемах.

У Східному, Поліському, Дніпровському, Таврійському та Кримському регіонах оперативного реагування вперше для гасіння лісових пожеж були задіяні 11 од. пожежної авіації, у тому числі 3 вертольоти Мі-8МТ Збройних Сил із водозливними пристроями.

Завдяки вжитим заходам кількість пожеж на території держави у 2013 р. зменшилася в 2,5 раза порівняно з 2012 р., а площа, охоплена вогнем – у 16 разів.

Знешкодження вибухонебезпечних предметів

Роботи щодо виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після війн, сучасних боєприпасів

та підривних засобів відповідно до чинних нормативних документів здійснюють Збройні Сили, за якими закріплено 26 зон відповідальності, ДСНС (30 зон відповідальності) та Держспецтрансслужба (4 зони відповідальності)³.

Результати знешкодження вибухонебезпечних предметів наведені у таблиці 6.1.

4 вересня 2013 р. на території колишньої артилерійської бази боєприпасів (с. Новобогданівка Запорізької області) здій-

Таблиця 6.1. Результати знешкодження вибухонебезпечних предметів Державною службою з надзвичайних ситуацій та Збройними Силами

Рік	Обстежено ділянок місцевості (тис. га)		Знищено вибухонебезпечних предметів (тис. од.)	
	ДСНС	ЗС	ДСНС	ЗС
2010	1,8	12,8	117,0	9,6
2011	5,0	3,0	88,0	11,8
2012	1,8	22,2	76,0	95,8
2013	1,3	16,2	37,0	128,1
Разом	9,9	54,2	318	245,3

³ Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р. № 2294" № 776 від 18 серпня 2005 р.

Спільний наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства оборони та Адміністрації Державної прикордонної служби України "Про організацію робіт щодо виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів на території України" № 53/51/66 від 2 лютого 2006 р.

снено останній підрив вибухонебезпечних предметів, виявлених у ході робіт з її розмінування. Загалом у 2013 р. військовослужбовці зведеного загону розмінування Міністерства оборони провели очищення адміністративної та технічної території загальною площею 233 гектари, виявили та знешкодили понад 95 тис. вибухонебезпечних предметів.

Тривали спільні роботи ДСНС, Міністерства оборони та Міністерство екології та природних ресурсів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на території військової частини А0829 (м. Лозова Харківської області). Очищено технічну територію площею близько трьох гектарів, знешкоджено 860 тонн боєприпасів⁴.

Спільні тактико-спеціальні навчання щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Протягом року ДСНС та Збройні Сили провели близько 50 спільних навчань з питань організації взаємодії, запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків.

У червні 2013 р. проведено комплексне тактико-спеціальне навчання із залученням сил і засобів ДСНС, Збройних Сил, Держлісагентства та інших органів центральної влади на території полігону Міжрегіонального центру швидкого реагування ДСНС (м. Ромни Сумської області). Усього у заходах взяли участь близько 400 осіб, було залучено 7 од. авіаційної техніки та понад 70 од. інженерної, автомобільної і спеціальної техніки.

Для підвищення готовності органів управління та сил цивільного захисту до оперативного реагування на надзвичайні ситуації, пов'язані з несприятливими погодними умовами зимового періоду у місті Києві, у жовтні 2013 р. проведено спільні штабні тренування, до яких було залучено 230 осіб та близько 70 од. техніки різного призначення.

РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОГО ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НАД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

Демократичний цивільний контроль над Збройними Силами у 2013 р. охоплював законодавчо визначені процедури та механізми політичного (президентського), адміністративного, парламентського і громадського контролю. Інститути громадянського суспільства були залучені до формування державної політики у військовій сфері та контролю за діяльністю військ (сил).

Діяльність Громадської ради при Міністерстві оборони у 2013 р.

Реалізуючи конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами⁵, у лютому 2013 р. обрано новий склад постійно діючого консультативно-дорадчого органу – Громадської ради при Міністерстві оборони (Громадська рада). До складу Громадської ради входять 75 представників громадських, козацьких та профспілкових організацій. Загалом проведено п'ять засідань Громадської ради і три виїзних засідання її правління, на яких обговорено широке коло питань стосовно діяльності Збройних Сил.

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на території військової частини А 0829 (м. Лозова Харківської області) на 2011–2013 роки" № 237 від 9 березня 2011 р.

⁵ Постанова Кабінету Міністрів України "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" № 996 від 3 листопада 2010 р.

Головною особливістю діяльності Громадської ради у 2013 р. була участь її представників у роботі регіональних громадських приймалень Міністра оборони України, у складі житлової комісії Київського гарнізону та комісії Міністерства оборони з питань розгляду матеріалів, пов'язаних із визначенням учасників бойових дій та суперечливих питань щодо зарахування до вслуги років окремих періодів військової служби.

Шефство над Збройними Силами

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування встановили шефство над 260 військовими частинами Збройних Сил⁶.

Збройні Сили у 2013 р. отримали шефської допомоги на суму 812,6 тис. грн, зокрема Військово-Морські Сили – 476,6 тис. грн, Повітряні Сили – 56 тис. грн, Головне управління оперативного забезпечення – 280 тис. грн.

Ці кошти були спрямовані на вирішення соціально-побутових, матеріальних та культурних проблем військовослужбовців та членів їх сімей.

Крім того, органи військового управління за сприяння органів виконавчої влади провели понад 1 тис. заходів військово-патріотичного та культурно-виховного спрямування та 250 заходів із підготовки допризовної молоді до виконання військового обов'язку щодо захисту держави.

Результати спільних дій Міністерства оборони та Львівської обласної державної адміністрації у 2013 р.

У 2013 р. набула конкретного змісту робота із забезпечення взаємодії Міністерства оборони з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування Львівської області⁷.

Розроблено та виконано у повному обсязі План спільних дій Міністерства оборони України та Львівської облдержадміністрації, в якому передбачені практичні заходи, спрямовані на поліпшення соціально-економічної ситуації та представлення інтересів регіону на засіданнях Кабінету Міністрів України.

Створено спільну комісію з вирішення проблемних питань земель оборони та унормування земельних ділянок військових містечок, що вивільняються у ході реформування Збройних Сил, у Генеральному плані розвитку населених пунктів Львівської області, будівництва житла для військовослужбовців і членів їх сімей та виготовлення правоустановчих документів. Комісія розглянула питання передавання житлового фонду в комунальну власність відповідних територіальних громад 34 повністю вивільнених військових містечок, на території яких розташовано 714 будівель і споруд.

Для популяризації військової служби, підтримання іміджу Збройних Сил військовими частинами спільно з місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування Львівської області, громадськими та ветеранськими організаціями проведено дні відкритих дверей у військових частинах, спільні заходи із відзначення державних і військово-професійних свят та заходи щодо професійної орієнтації молоді.

⁶ Указ Президента України "Питання шефства над Збройними Силами України" № 918 від 27 вересня 2010 р.

⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про внесення змін у додаток 2 до розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2002 р. № 685" № 592-р від 20 серпня 2012 р.

Співпраця з релігійними організаціями та задоволення релігійних потреб військовослужбовців

У травні 2013 р. затверджено “Кодекс військового священика (капелана)” та “Методичні рекомендації керівникам органів військового управління, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил щодо удосконалення військово-релігійного співробітництва”.

Українська військова делегація взяла участь у заходах 55-го Міжнародного військового паломництва до м. Люрду (Французька Республіка). Крім того, військовослужбовці Збройних Сил України брали участь у V Всеукраїнському військовому паломництві до чудотворної ікони Зарваницької

Божої Матері (с. Зарваниця Тербовлянського р-ну Тернопільської області), I Військовому паломництві до Херсонесу (м. Севастополь), християнських святинь на Святій Землі (Ізраїль), Греції та Грузії.

УТИЛІЗАЦІЯ РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ ТА КОМПОНЕНТІВ РАКЕТНОГО ПАЛИВА, ВИВІЛЬНЕННЯ ВІД НАДЛИШКОВОГО ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА

Утилізація надлишкових ракет, боєприпасів та компонентів ракетного палива, не придатних для подальшого використання і зберігання, залишається однією з головних проблем реформування і розвитку Збройних Сил.

Утилізація ракет і боєприпасів

У 2013 р. на виконання заходів Державної цільової оборонної програми утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, на 2008–2017 роки⁸ (Державна програма утилізації) призначено 91,2 млн грн (19,1% від коштів, передбачених Державною програмою утилізації).

Фактично протягом року на заходи з утилізації ракет і боєприпасів виділено 59,8 млн грн (65,6 % від коштів, передбачених Державним бюджетом України), утилізовано 49,0 тис. тонн боєприпасів (таблиця 6.2).

Таблиця 6.2. Результати утилізації боєприпасів у 2010-2013 рр.

За напрямками	Утилізовано (знищено), тис. тонн			
	2010	2011	2012	2013
Міноборони у т.ч.:	21,3	44,5	50,4	49,0
за бюджетні кошти	4,1	23,3	31,68	2,1
за кошти виконавців робіт	9,9	16,2	6,38	4,6
силами ЗС України	–	1,2	6,18	38,1
міжнародна допомога	7,3	3,8	6,16	4,2
Мінпромполітики	2,4	–	–	–
Усього	23,7	44,5	50,4	49,0

Одним із шляхів збільшення обсягів утилізації надлишкових та непридатних для застосування боєприпасів та озброєння залишається залучення коштів міжнародної допомоги у рамках програми НАТО “Партнерство заради миру”.

⁸ Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової оборонної програми утилізації звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, на 2008-2017 роки” № 940 від 22 жовтня 2008 р.

Відповідно до Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування (ОМТЗО) щодо утилізації стрілецької зброї й легких озброєнь, звичайних боеприпасів і протипіхотних мін типу ПФМ-1, ратифікованої Верховною Радою України⁹, у 2013 р. утилізовано 30 тис. од. стрілецької зброї та 4,2 тис. тонн боеприпасів, у тому числі понад 332,3 тис. од. протипіхотних мін типу ПФМ-1.

Утилізація компонентів ракетного палива

У 2013 р. були проведені заходи щодо реалізації Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 роки¹⁰.

Таблиця 6.3. Результати утилізації меланжу у 2010–2013 рр.

За напрямом	Утилізовано по роках, тонн			
	2010	2011	2012	2013
За міжнародними договорами	2698	3 186	2 377,4	4 982,7

Протягом року у рамках реалізації міжнародного Контракту щодо надання послуг, пов'язаних з утилізацією окислювача ракетного палива (меланжу), між Міністерством оборони України, Секретаріатом ОБСЄ та російськими компаніями на утилізацію вилучено 4 982,7 тонн меланжу (таблиця 6.3).

Усього протягом 2008–2013 рр. утилізовано 14 453,2 тонн меланжу, що становить 86,5 % від програмних показників.

Реалізація заходів з утилізації надлишкових ракет, боеприпасів та компонентів ракетного палива дала можливість значно поліпшити екологічний стан і рівень вибухопожежобезпеки арсеналів, баз та складів Збройних Сил.

Вивільнення Збройних Сил від надлишкового військового майна

У 2013 р. основні зусилля Міністерства оборони були спрямовані на унормування законодавчої та нормативно-правової бази з питань відчуження нерухомого військового майна разом із земельними ділянками, на яких розташоване це майно.

Визначено механізм продажу об'єктів нерухомості разом із земельними ділянками, на яких розташоване це майно, що набрав чинності 1 серпня 2013 р.¹¹

На кінець 2013 р. повністю вивільнено 429 військових містечок (7430 будівель і споруд), розташованих на земельних ділянках загальною площею понад 35,9 тис. гектарів, з них 96 включені до переліку земельних ділянок, що можуть бути відчужені разом із розташованими на них об'єктами нерухомого військового майна¹².

Проблемним залишається питання передання житлового фонду в комунальну власність відповідних територіальних громад через обмеженість коштів на субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам для виконання цих заходів.

На обліку у Центрі обліку надлишкового військового майна Збройних Сил перебуває близько 28 тис. од. озброєння та військової техніки та понад 93 тис. найменувань військового майна, із них у військових частинах, установах, організаціях Збройних Сил зберігається близько 8 тис. од. надлишкової техніки та понад

⁹ Закон України "Про ратифікацію Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування (ОМТЗО) про утилізацію стрілецької зброї й легких озброєнь, звичайних боеприпасів та протипіхотних мін типу ПФМ-1" № 4338-IV від 13 січня 2012 р.

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 роки" № 874 від 29 вересня 2010 р.

¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України і Державної спеціальної служби транспорту" № 436 від 22 травня 2013 р.

¹² Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку земельних ділянок, які можуть бути відчужені разом з розташованими на них об'єктами нерухомого військового майна" № 926-р від 21 листопада 2013 р.

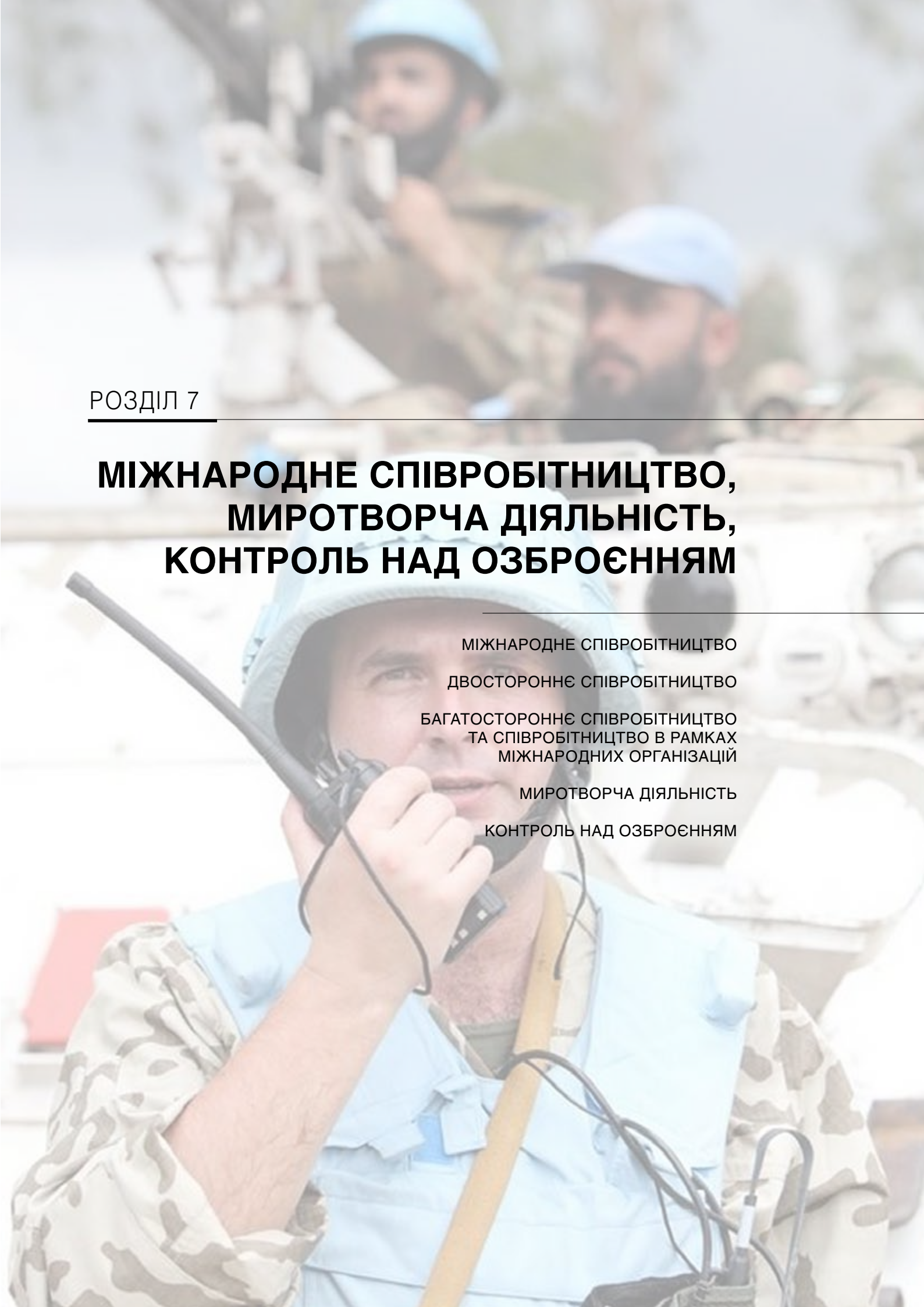

30 тис. найменувань військового майна, що становить 30% від загальної кількості надлишкового військового майна.

У 2013 р. до Державного бюджету надійшло 208,7 млн грн від реалізації надлишкового рухомого військового майна та військової техніки і 18,5 млн грн – від реалізації продуктів утилізації надлишкового озброєння та військової техніки. У результаті проведених аукціонів з продажу 11 об'єктів нерухомості до державного бюджету перераховано 1,5 млн грн.

У 2013 р. розширено та доповнено новими способами взаємодію між Міністерством оборони та гілками державної влади і місцевого самоврядування у вирішенні питань у сфері оборони.

РОЗДІЛ 7

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

ДВОСТОРОННЄ СПІВРОБІТНИЦТВО

БАГАТОСТОРОННЄ СПІВРОБІТНИЦТВО
ТА СПІВРОБІТНИЦТВО В РАМКАХ
МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО. МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ. КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМ

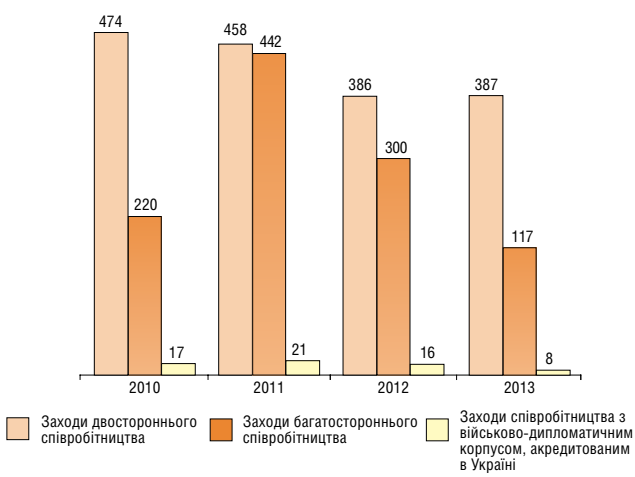
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У контексті реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони головні зусилля міжнародного співробітництва були зосереджені на вирішенні таких завдань:

- продовженні активного військово-політичного діалогу з військовим керівництвом ЄС, участі в удосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки;
- розвитку стратегічного партнерства з Російською Федерацією, Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою на засадах ефективного і взаємовигідного співробітництва;
- продовженні конструктивного партнерства з НАТО та іншими міжнародними безпековими організаціями з питань, що становлять взаємний інтерес;
- підтриманні діалогу з ключовими партнерами України, країнами-сусідами, іншими провідними державами світу;
- активізації військово-політичного діалогу з країнами Кавказького та Азіатсько-Тихоокеанського регіонів, Латинської Америки та Африки з метою просування інтересів України.

У 2013 р. підготовлено і проведено 572 заходи міжнародного співробітництва із 1227 запланованих (схема 7.1).

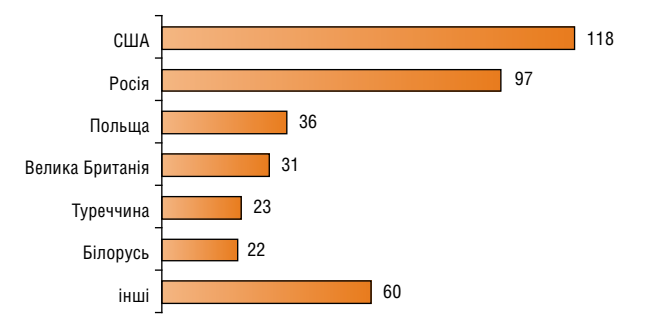
Схема 7.1. Кількісні показники міжнародного співробітництва у 2010–2013 рр.

ДВОСТОРОННЄ
СПІВРОБІТНИЦТВО

Протягом року у рамках двостороннього співробітництва з оборонними та військовими відомствами 51 країни проведено 387 заходів, найбільше – з оборонними відомствами Сполучених Штатів Америки, Російської Федерації, Республіки Польща, Великої Британії, Турецької Республіки та Республіки Білорусь (схема 7.2).

Схема 7.2. Двостороннє співробітництво з оборонними відомствами країн світу

Співробітництво із Міністерством оборони **Сполучених Штатів Америки** було зосереджено на таких напрямках:

- розвиток спроможностей Збройних Сил України для їх ефективної діяльності під час міжнародних операцій під егідою ООН, НАТО та ЄС;
- реформування системи кадрового забезпечення, створення ефективної системи відбору й утримання на військовій службі;
- реформування системи підготовки військ;
- мовна підготовка;
- консультативна допомога та ознайомлення з

досвідом США у сфері боротьби з корупцією та зловживаннями, особливо щодо закупівель та матеріально-технічного забезпечення.

Незважаючи на скорочення кількості виконаних заходів досягнуто більшої ефективності та якості їх проведення (докладніше див. Додаток 7).

Традиційними у співробітництві між оборонними відомствами України і **Російської Федерації** були зустрічі міністрів оборони України і Російської Федерації, а також засідання Підкомітету з питань безпеки Українсько-Російської міждержавної комісії.

У 2013 р. підписано додаткову Угоду № 2 до Контракту “Про прийом на навчання у військові навчальні заклади Міністерства оборони Російської Федерації військовослужбовців Збройних Сил України”.

Продовжувала розвиватися та набула позитивної динаміки співпраця з **Республікою Польща**. Основними напрямками співробітництва у 2013 р. стали:

- поглиблення практичного співробітництва у військово-технічній сфері, зокрема проведення у Польщі та Україні двох форумів співпраці оборонно-промислових комплексів;
- спільна участь збройних сил України та Республіки Польща у міжнародних багатонаціональних навчаннях, зокрема навчання Сил реагування НАТО “Стедфаст Джаз – 2013”, міжнародних миротворчих операціях – Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані (ISAF), Міжнародних силах з підтримання миру в Косово (KFOR), у формуванні бойової тактичної групи (БТГ) країн Вишеградської четвірки – В4 (Республіка Польща, Словачка Республіка, Угорщина, Чеська Республіка);

- опрацювання нормативно-правової бази зі створення спільної литовсько-польсько-української бригади ЛИТПОЛУКРБРИГ;
- підвищення фахового та мовного рівнів підготовки представників Збройних Сил України в рамках щорічних стажувань та навчання у вищих навчальних закладах Республіки Польща.

Активним був діалог з оборонним відомством **Великої Британії**. У рамках надання консультативно-дорадчої допомоги в Україні проведено:

- курс підготовки керівників вищої ланки для оборонного відомства (м. Київ);
- міжнародний курс “Управління оборонною галуззю в контексті національної безпеки” (м. Львів), у якому, крім представників українського оборонного відомства, взяли участь 11 учасників з Грузії, Вірменії та Молдови.

Оборонне відомство Великої Британії надало вагому допомогу у підготовці фахівців у сфері внутрішнього аудиту, запобігання та виявлення корупції. Навчання із зазначеної тематики пройшли близько 60 посадовців Міністерства оборони України.

У співробітництві з **Турецькою Республікою** було приділено значну увагу подальшому розвитку двосторонньої співпраці у військово-технічній сфері та сфері освіти і науки. Протягом року виконані спільні заходи для забезпечення миру і стабільності в Чорноморському регіоні, зокрема шляхом участі в операції “Чорноморська гармонія” та діяльності Спільної оперативної групи військово-морських сил Чорноморських країн “BLACKSEAFOR”.

У 2013 р. конструктивно розвивалося співробітництво з оборонним відомством **Республіки Білорусь**: відбулися заходи на рівні військово-політичного керівництва, визначена перспектива двостороннього співробітництва, головну увагу приділено питанням утилізації боєприпасів та їх компонентів, а також вивільненню збройних сил від надлишкового майна.

Протягом року активізувався воєнно-політичний діалог з **Китайською Народною Республікою**. Було проведено заходи на рівні вищого воєнно-політичного керівництва двох країн. За їх результатами підписано Угоду між Міністерством оборони України та Міністерством оборони КНР про надання безоплатної гуманітарної допомоги, китайською стороною розпочато процедуру закупівлі медичного (офтальмологічного) обладнання для Головного військового клінічного госпіталю, а також проведено чергове (восьме) засідання Міжурядової українсько-китайської координаційної комісії з питань військово-технічного співробітництва.

Тривала співпраця із провідними європейськими країнами, у першу чергу Федеративною Республікою Німеччина, Австрійською Республікою, Італійською Республікою та Французькою Республікою, у галузі військової освіти та підготовки, мовної підготовки, миротворчої діяльності.

Відповідно до домовленостей, досягнутих у ході візитів на вищому рівні, на новий рівень вийшло співробітництво в оборонній сфері між Україною та Хорватською Республікою.

Продовжувалася планова реалізація спільних проектів із країнами Балтії та Скандинавії, зокрема з Литовською Республікою, Королівством Данія, Королівством Швеція та Королівством Норвегія.

У квітні 2013 р. у рамках спільного проекту України та Королівства Данія (операція “Північний сокіл – 2013”) вже вп’яте екіпажі військово-транспортної авіації Повітряних Сил доставили з авіабази ВПС США “Туле” на датську полярну станцію “Норд” на острові Гренландія понад 570 тис. літрів пального та іншого вантажу.

Успішно реалізується проект України та Королівства Норвегія з професійної перепідготовки військовослужбовців та членів їх сімей (докладніше див. розділ 6).

Значно активізувався діалог із країнами Латинської Америки, чому сприяв візит делегації Міністерства оборони України до Федеративної Республіки Бразилія та

Аргентинської Республіки. За результатами візиту реалізуються домовленості щодо розвитку співробітництва із зазначеними країнами у військово-технічній сфері, опрацьовуються можливості співпраці у миротворчій галузі, сфері військової освіти та науки.

БАГАТОСТОРОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА СПІВРОБІТНИЦТВО В РАМКАХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У 2013 р. кількість виконаних заходів багатостороннього співробітництва у порівнянні минулим роком зменшилася майже вдвічі – із 300 до 177 (схема 7.3). Це пов'язано з тим, що переважна більшість заходів мали практичну спрямованість та потребували концентрації зусиль і ресурсів Збройних Сил України на їх виконанні.

Співробітництво з ЄС

У 2013 р. зроблено ще один вагомий внесок для реалізації Спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу у сферах, що становлять взаємний інтерес, зокрема:

- вперше фрегат “Гетьман Сагайдачний” із вертольотом Ка-27ПР та оглядовою групою у складі багатонаціонального корабельного з'єднання 3 січня 2014 р. розпочав виконання завдань операції ЄС “EU NAVFOR ATALANTA”¹;
- вдруге визначені сили та засоби Збройних Сил України завершили підготовку до чергування у складі БТГ ЄС “Хелброк” (Грецька Республіка, Республіка Болгарія, Румунія та Республіка Кіпр), яке розпочалося 1 січня 2014 р.

Крім того, прийнято рішення щодо залучення Збройних Сил України у першому півріччі 2016 р. до БТГ ЄС “Хелброк” та до майбутньої БТГ країн-членів В4. Затверджено перелік сил та засобів, які можуть бути включені до складу БТГ.

У рамках програми “Східного партнерства” за пропозиціями міністерств оборони Австрії, Литви та України у 2013 р. розпочалося проведення курсу з питань Спільної політики безпеки і оборони ЄС, який триватиме до червня 2014 р. За ініціативою Міністерства оборони України практична частина цього курсу буде проведена в Україні.

За підтримки Європейського коледжу безпеки і оборони на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського в черговий раз проведено курс Спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу.

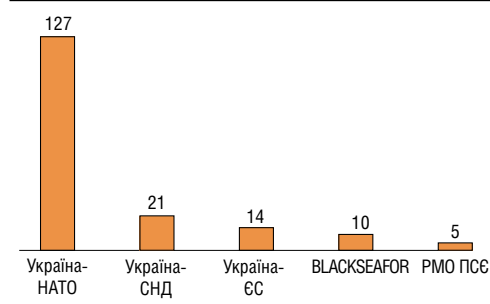

Партнерство з НАТО

Завдяки активній позиції Міністерства оборони України у 2013 р. вдалося інтенсифікувати воєнно-політичний діалог у рамках міжнародних та національних механізмів співробітництва України з НАТО:

- відбулася зустріч Міністра оборони України із Генеральним Секретарем НАТО;
- відновлено проведення засідань Комісії Україна–НАТО на рівні міністрів оборони. На черговому засіданні були схвалені Середньострокові пріоритети співробітництва України з НАТО в оборонній сфері;

Схема 7.3. Стан багатостороннього співробітництва у 2013 р.

¹ Закон України «Про схвалення рішення Президента України щодо направлення національного контингенту України для участі в операції НАТО з протидії піратству “Океанський щит” та в операції Європейського Союзу “EU NAVFOR ATALANTA”» № 617-VII від 8 жовтня 2013 р.

- збільшено в 1,2 раза порівняно з минулим роком кількість виконаних заходів Річної національної програми Україна–НАТО.

Основні зусилля щодо досягнення Цілей партнерства України з НАТО у рамках Процесу планування та оцінки сил зосереджувалися на підвищенні оперативних спроможностей сил і засобів Збройних Сил України, визначених для забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України в оборонній сфері, впровадженні військових стандартів у діяльність Збройних Сил України та удосконаленні мовної підготовки. На кінець 2013 р. триває досягнення 63 Цілей партнерства, 8 підрозділів Збройних Сил України пройшли оцінювання другого рівня та готові до участі у багатонаціональних формуваннях високої готовності.

Реалізація цих завдань дозволила забезпечити участь контингентів та персоналу Збройних Сил України у міжнародних миротворчих операціях, чергуванні визначених підрозділів у складі сил високої готовності НАТО та інших заходах військового співробітництва:

- Україна першою з країн-партнерів НАТО приєдналася до операції Альянсу з боротьби з піратством “Океанський щит” та стала єдиною країною-партнером НАТО, яка бере участь у всіх чотирьох операціях Альянсу. Фрегат “Гетьман Сагайдачний” із персоналом національного контингенту на борту у складі екіпажу корабля, підрозділу спеціального призначення і екіпажу вертольоту Ка-27 ПР у період з 26 грудня 2013 р. до 2 січня 2014 р. патрулював в Аденській затоці в рамках операції “Океанський щит”²;

- у жовтні – листопаді 2013 р. корабель ВМС України брав участь в антитерористичній операції НАТО “Активні зусилля”;

- продовжено практику залучення військових активів України до чергувань у Силах реагування НАТО (СРН). Протягом січня – червня 2013 р. на оперативному чергуванні у складі СРН перебував транспортний літак Іл-76МД.

У перспективі Міністерство оборони України має намір приєднатися до проекту “Захист портів” у рамках Концепції НАТО “Розумна оборона” та Партнерської групи користувачів східноєвропейських ОБТ (EVE) Агенції НАТО із забезпечення. Підписано

Дорожню карту співробітництва Збройних Сил України з Агенцією НАТО зі стандартизації, яка окреслила напрями практичної взаємодії на перспективу.

Триває виконання II етапу Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування про утилізацію стрілецької зброї й легких озброєнь, звичайних боеприпасів та протипіхотних мін типу ПФМ-1 (докладніше див. розділ 6).

Іншим форматом співробітництва з Альянсом є Індивідуальна програма партнерства між Україною і НАТО, у рамках якої більше 100 представників Збройних Сил України взяли участь у 70 заходах. У 2013 р. розпочалася інтенсивна фаза реалізації проекту щодо удосконалення системи військової освіти (ДЕЕР). Затверджено відповідну Дорожню карту реалізації проекту в Україні на 2013–2016 рр. У липні 2013 р. у Львові проведено міжнародну конференцію з питань військової освіти, яка стала ключовим річним заходом проекту.

За сприяння представників Офісу зв'язку НАТО в Україні та радника при Міністерстві оборони і Генеральному штабі від Міністерства оборони Великої Британії розширено участь Збройних Сил в Ініціативі НАТО з протидії корупції. У 2013 р. Україна приєдналася до відповідної програми у рамках діяльності Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи (РМО ПСЄ).

² Закон України «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь України в операції “Океанський щит”» № 580-VII від 19 вересня 2013 р.

Співробітництво з СНД

Основою співробітництва між Україною та Співдружністю Незалежних Держав у військовій сфері було дотримання принципів послідовності та прагматичності.

Українська делегація двічі (у червні та листопаді 2013 р.) брала участь у засіданнях Ради міністрів оборони держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав (РМО СНД). Активно працювали представники Збройних Сил України у рамках Комітету начальників штабів збройних сил держав-учасниць СНД, координаційних комітетів з питань протиповітряної оборони, начальників зв'язку та військ РХБ захисту при РМО СНД.

У ході реалізації заходів здійснено обмін досвідом з пошуку перспективних шляхів реформування оборонної сфери, обговорено актуальні для Збройних Сил України питання військового та військово-технічного співробітництва, стану безпеки польотів авіації та інженерного забезпечення.

Співробітництво у рамках Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи та Чорноморської групи військово-морського співробітництва

З метою виконання міжнародних зобов'язань щодо формування системи регіональної безпеки Україна наростила зусилля у рамках діяльності РМО ПСЄ та Чорноморської групи військово-морського співробітництва "BLACKSEAFOR".

Протягом року Міністерство оборони України приєдналося до нового проекту РМО ПСЄ "Розбудова чесного оборонного відомства", метою якого є обмін досвідом та передовими практиками щодо розбудови оборонних відомств, зниження рівня корупції в оборонному та безпековому секторах.

Також започатковано ініціативу створення спільного військового підрозділу берегового базування за участю країн-учасниць Угоди про створення Чорноморської групи військово-морського співробітництва "BLACKSEAFOR", яка передана на розгляд країн-партнерів.

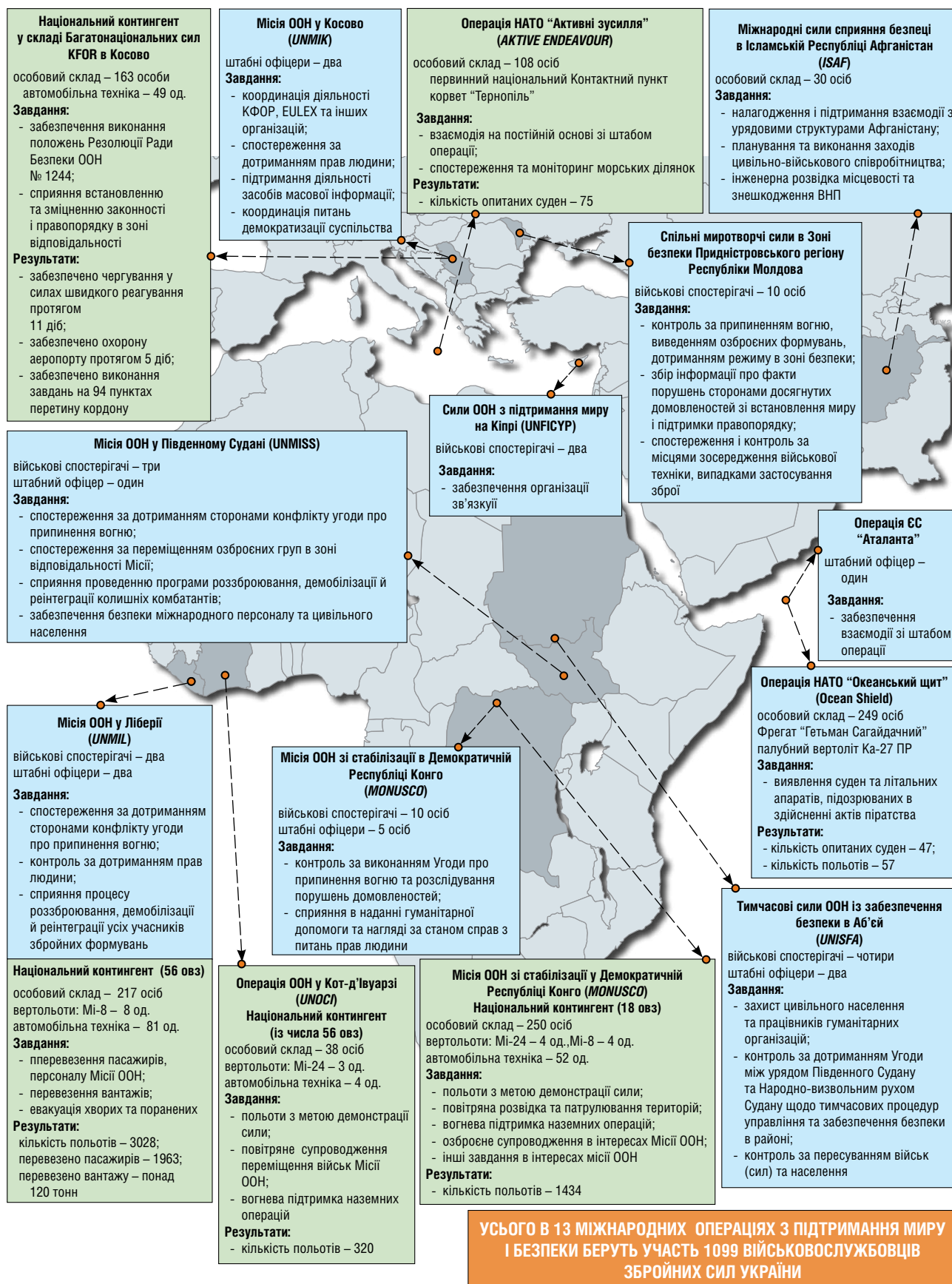
У 2013 р. два бойових кораблі взяли участь в квітневій та серпневій активаціях "BLACKSEAFOR". Під час квітневої активації відбулося тренування з ведення надводної обстановки, спостереження за цивільними суднами та літаками, передавання вантажів на ходу, тактичного маневрування тощо. Під час серпневої активації акцент було зроблено на навчаннях з контролю за морським судноплавством. У рамках поставлених завдань проведено 15 опитувань цивільних суден, 80 корабельних бойових навчань і тренувань.

Із 17 серпня 2013 р. до серпня 2014 р. керівництво з'єднанням "BLACKSEAFOR" перейшло до України.

МИРОТВОРЧА
ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2013 р. розширено участь миротворчих контингентів та персоналу Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Протягом року близько 2 тис. військовослужбовців взяли участь в 13 операціях з підтримання миру на території 8 країн світу та районі Аб'ей (схема 7.4).

Схема 7.4. Участь національних контингентів і персоналу України у операціях з підтримання миру і безпеки у 2013 р.

■ Національний персонал   ■ Національний контингент

Організовано і практично проведено більше 50 планових ротацій національного контингенту та національного персоналу, а також забезпечено координацію всебічного забезпечення їх діяльності в районах виконання завдань.

Зроблено додатковий внесок у підтримання миру і стабільності:

- до Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго направлено 4 вертольоти Мі-8 та збільшено до 250 військовослужбовців штатну чисельність національного контингенту³;
- до Кот-д'Івуару направлено авіаційний підрозділ чисельністю 38 військовослужбовців і 3 вертольоти Мі-24 зі складу 56 овз Місії ООН у Ліберії⁴;
- загальну кількість національного персоналу в Ісламській Республіці Афганістан збільшено до 30 осіб.

У 2013 р. підписана Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Словацької Республіки, яка дозволила направити двох офіцерів Збройних Сил України на посади військових спостерігачів – офіцерів зв'язку до складу словацького контингенту Сил ООН з підтримання миру на Кіпрі⁵.

Крім того, у зв'язку з переформатуванням Місії ООН у Судані проведено комплекс заходів щодо переведення національного персоналу на посади офіцерів взаємодії та спостереження у складі Місії ООН у Південному Судані та Тимчасових сил ООН із забезпечення безпеки в Аб'ей.

КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМ

У галузі контролю над звичайними озброєннями основні зусилля були зосереджені на організації виконання міжнародних зобов'язань держави в умовах пошуку європейським співтовариством нових підходів до вироблення сучасних механізмів безпеки.

Головні зусилля діяльності Збройних Сил України спрямовувалися на зміцнення заходів довіри та безпеки на регіональному, субрегіональному та двосторонньому рівнях при збереженні існуючих механізмів та інструментів Хартії Європейської безпеки.

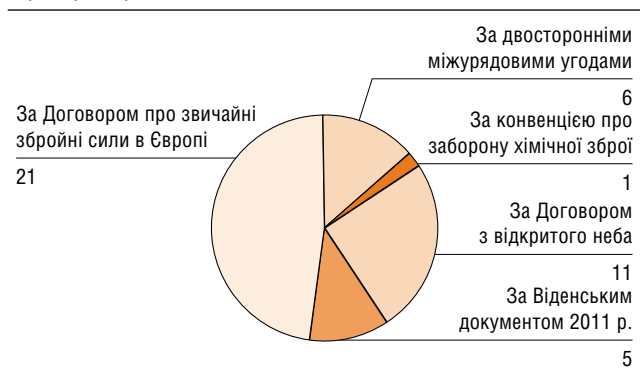
Основним інструментом контролю за виконанням договорів та угод є інспекції на місцях. Основними їх видами є:

- за Договором про звичайні збройні сили в Європі – інспекція оголошених місць без права відмови та інспекція на вимогу в межах зазначених районів;
- за Віденським документом 2011 р. про заходи зміцнення довіри та безпеки, а також двосторонніми міжурядовими угодами про додаткові заходи зміцнення довіри та безпеки – візит з оцінювання інформації та інспектування району;
- за Договором з Відкритого неба – місія спостережного польоту;

Перевірці підлягає також щорічна інформація, надана Україною державам – учасникам ОБСЄ у м. Відень, Республіка Австрія.

Протягом року на території України виконано 44 контрольних заходи за договорами та угодами у галузі контролю над звичайними озброєннями (схема 7.5), а також додатково прийнято одну інспекційну перевірку за Конвенцією про заборону роз-

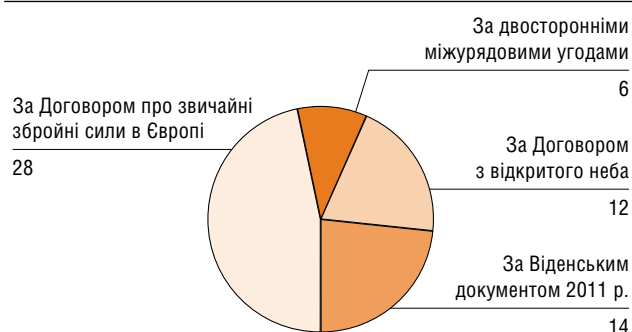
Схема 7.5. Кількісні показники верифікаційної діяльності на території України

³ Закон України "Про схвалення рішення Президента України про направлення національного контингенту для участі України в місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго" № 582-VII від 19 вересня 2013 р.

⁴ Закон України "Про схвалення рішення Президента України щодо направлення національного контингенту для участі України в Операції ООН у Кот-д'Івуарі та транскордонних операціях у рамках міжмісійного співробітництва між Місією ООН у Ліберії та Операцією ООН у Кот-д'Івуарі" № 15-VII від 10 січня 2013 р.

⁵ "Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Словацької Республіки щодо участі у Силах Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру на Кіпрі (МООНКІП)" від 2 липня 2013 р.

Схема 7.6. Кількісні показники верифікаційної діяльності поза межами України

робки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення.

Крім цього, проведено щорічні робочі зустрічі зі Словацькою Республікою, Республікою Польща, Республікою Білорусь, Угорщиною щодо імплементації у 2013 р. угод між Кабінетом Міністрів України та урядами зазначених країн щодо заходів зміцнення довіри та безпеки у прикордонних районах.

Демонструючи активність у процесі контролю над звичайними озброєннями, Україна протягом року провела 60 контрольних заходів на територіях держав-учасниць міжнародних договорів (схема 7.6).

Реалізація заходів міжнародного співробітництва рабезпечила розвиток партнерських відносин з оборонними відомствами та збройними силами інших держав, виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань у сфері міжнародної безпеки та міждержавних відносин. У 2013 р. чисельність миротворчих контингентів та персоналу Збройних Сил України збільшено у півтора раза у порівнянні з минулим роком.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ ПРИЙНЯТІ (ВИДАНІ) У 2013 р.

Назва нормативно - правового акту	Дата прийняття та реєстраційний номер
Закони України	
«Про схвалення рішення Президента України про направлення національного контингенту для участі України в Операції ООН у Кот-д'Івуарі та транскордонних операціях у рамках міжмісійного співробітництва між Місією ООН у Ліберії та Операцією ООН у Кот-д'Івуарі»	10 січня 2013 р. № 15-VII
«Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2013 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях»	18 квітня 2013 р. № 198-VII
«Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України»»	18 червня 2013 р. № 335-VII
«Про внесення змін до Закону України «Про схвалення Указу Президента України «Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія»»	20 червня 2013 р. № 356 -VII
«Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу»»	19 вересня 2013 р. № 589-VII
«Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь України в операції «Океанський щит»»	19 вересня 2013 р. № 580- VII
«Про схвалення рішення Президента України про направлення національного контингенту для участі України в місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго»	19 вересня 2013 р. № 582- VII
«Про схвалення рішення Президента України щодо направлення національного контингенту України для участі в операції НАТО з протидії піратству «Океанський щит» та в операції Європейського Союзу «EU NAVFOR ATALANTA»»	08 жовтня 2013 р. № 617-VII
«Про внесення змін до статті 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»»	05 листопада 2013 р. № 671-VII
Укази Президента України	
«Про присвоєння імені Івана Черняховського Національному університету оборони України»	22 лютого 2013 р. № 85
«Про затвердження Плану проведення в рамках військового співробітництва багатонаціональних навчань на території України за участю підрозділів Збройних Сил України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України у 2013 році»	28 лютого 2013 р. № 113
«Про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2013 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях»	08 квітня 2013 р. № 200
«Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2013 року «Про Державну комплексну програму реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року»»	02 вересня 2013 р. № 479
«Про затвердження військово-адміністративного поділу території України»	02 вересня 2013 р. № 498
«Про Національний орган України з питань протимінної діяльності»	02 вересня 2013 р. № 476
«Про затвердження Положення про територіальну оборону України»	02 вересня 2013 р. № 471
«Про направлення національного контингенту для участі України в Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго»	17 вересня 2013 р. № 515
«Про присвоєння імені Олександра Покришкіна 204-й Севастопольській бригаді тактичної авіації повітряного командування «Південь» Повітряних Сил Збройних Сил України»»	25 вересня 2013 р. № 531
«Про направлення національного контингенту України для участі в операції «Океанський щит» та в операції Європейського Союзу «EU NAVFOR ATALANTA»»	25 вересня 2013 р. № 530
«Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та звільнення в запас військовослужбовців у 2014 році»	14 жовтня 2013 р. № 562
Розпорядження Президента України	
«Про уповноваження П.Лебедева на підписання Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь України в операції «Океанський щит»»	18 лютого 2013 р. № 63/2013-рп

Назва нормативно - правового акту	Дата прийняття та реєстраційний номер
Постанови Кабінету Міністрів України	
“Про затвердження Типового порядку організації чергування керівників і заступників керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади на робочих місцях у святкові дні для вирішення питань, пов’язаних з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій”	10 квітня 2013 р. № 254
“Про затвердження Угоди між Урядом України та Урядом Королівства Таїланд про співробітництво у сфері оборони”	10 квітня 2013 р. № 245
“Про затвердження Порядку зарахування у 2013 році вартості робіт з утилізації боєприпасів, проведених за рахунок власних коштів суб’єктів господарювання – виконавців таких робіт, до спеціального фонду державного бюджету та спрямування такої вартості на утилізацію звичайних видів боєприпасів, непридатних для подальшого використання і зберігання”	17 квітня 2013 р. № 283
“Про внесення змін до норм забезпечення речовим майном військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час”	29 квітня 2013 р. № 323
“Про затвердження Порядку відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об’єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільнюються у процесі реформування Збройних Сил і Державної спеціальної служби транспорту”	22 травня 2013 р. № 436
“Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Індія про співробітництво у сфері оборони”	29 травня 2013 р. № 374
“Про затвердження Положення про військові комісаріати”	03 червня 2013 р. № 389
“Про затвердження переліку сімейних обставин та інших поважних причин, що можуть бути підставою для звільнення громадян з військової служби та із служби осіб рядового і начальницького складу”	12 червня 2013 р. № 413
“Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Туркменістану про реалізацію Програми українсько-туркменського військово-технічного співробітництва на 2013–2014 роки”	19 червня 2013 р. № 431
“Про затвердження Порядку складання єдиного наскрізного плану створення зразка (системи, комплексу) озброєння, військової і спеціальної техніки”	26 червня 2013 р. № 449
“Про розмір і порядок виплати грошової компенсації військовослужбовцям Збройних Сил за піднайом (найом) ними жилих приміщень”	26 червня 2013 р. № 450
“Про затвердження Порядку застосування (використання) зброї і бойової техніки з’єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань по боротьбі з піратством”	11 липня 2013 р. № 487
“Про внесення зміни до пункту 3 Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах”	11 липня 2013 р. № 489
“Про внесення змін до Порядку працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням”	17 липня 2013 р. № 511
“Про внесення змін до Програми забезпечення живучості та вибухонебезпечності арсеналів, баз і складів озброєння, ракет і боєприпасів Збройних Сил України на 1995–2015 роки”	21 серпня 2013 р. № 707
«Про внесення зміни у додаток 1 до Державної цільової оборонної програми будівництва кораблів класу “корвет” за проектом 58250»	28 серпня 2013 р. № 633
“Про затвердження Порядку взаємодії командирів (начальників) військових частин із спеціалізованими державними лісогосподарськими підприємствами, іншими державними підприємствами, установами та організаціями, у яких утворено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи під час проведення бойової підготовки Збройних Сил”	28 серпня 2013 р. № 651
“Про утворення кафедр військової підготовки вищих навчальних закладів”	11 вересня 2013 р. № 666
“Питання придбання житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”	18 вересня 2013 р. № 716
“Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Аргентинської Республіки про військово-технічне співробітництво”	17 жовтня 2013 р. № 758
“Про внесення змін до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”	17 жовтня 2013 р. № 762
“Про внесення змін до Порядку відшкодування курсантами та особами офіцерського складу витрат, пов’язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах”	23 жовтня 2013 р. № 773
“Про внесення зміни у додаток 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. № 780”	30 жовтня 2013 р. № 796
“Про внесення зміни до пункту 4 переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов’язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях”	27 листопада 2013 р. № 873
“Про внесення змін до пункту 1 заходів щодо економного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, підприємств, установ та організацій, утворених в установленому порядку органами державної влади, які використовують кошти державного бюджету”	01 грудня 2013 р. № 920
“Про внесення змін до норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”	11 грудня 2013 р. № 910
«Про внесення змін до Переліку вищих навчальних закладів, на базі яких проводиться військова підготовка»»	18 грудня 2013 р. № 932

Назва нормативно - правового акту	Дата прийняття та реєстраційний номер
Розпорядження Кабінету Міністрів України	
"Про затвердження чисельності громадян України, які підлягають призову на строкову військову службу, обсягу видатків для проведення призову у квітні-травні 2013 року"	06 березня 2013 р. № 111-р
"Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реалізацію Програми військово-технічного співробітництва між Україною і Російською Федерацією на 2013-2017 роки"	01 квітня 2013 р. № 192-р
Про утворення Організаційного комітету з питань реалізації військово-історичного проекту «Клуб любителів старовинної авіації "Air Squadron"»	15 квітня 2013 р. № 355-р
"Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про заходи зміцнення довіри і безпеки"	13 травня 2013 р. № 291-р
"Про погодження переліку земельних ділянок, що належать до земель оборони, на яких планується будівництво житла для військовослужбовців та членів їх сімей із залученням небюджетних коштів"	22 травня 2013 р. № 666-р
"Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Протоколу про внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про використання полігону злітно-посадкових систем "Нітка"»	29 травня 2013 р. № 350-р
"Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству оборони на 2013 рік"	26 червня 2013 р. № 449-р
"Про підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй щодо надання ресурсів до складу Місії ООН із стабілізації у Демократичній Республіці Конго"	26 червня 2013 р. № 452-р
"Про затвердження додаткового переліку військового майна Збройних Сил, яке може бути відчужено"	14 серпня 2013 р. № 687-р
"Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству оборони на 2013 рік"	14 серпня 2013 р. № 685-р
"Про затвердження переліку заходів щодо вдосконалення протиповітряного захисту ядерних установок, що знаходяться на території України".	28 серпня 2013 р. № 661-р
"Про передачу у 2013 році деяких бюджетних призначень Головному управлінню розвідки Міністерства оборони"	28 серпня 2013 р. № 643-р
"Про затвердження чисельності громадян України, що підлягають призову на строкову військову службу, обсягу видатків для проведення призову у жовтні-листопаді 2013 року"	04 вересня 2013 р. № 671-р
"Про передачу нерухомого військового майна Державному спеціалізованому підприємству "Укрспецторг"»	04 вересня 2013 р. № 670-р
"Про внесення змін у додатки 1, 2 до розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 травня 2009 року № 520-р"	26 вересня 2013 р. № 750-р
"Про погодження переліку земельних ділянок, що належать до земель оборони, на яких планується будівництво житла для військовослужбовців Служби безпеки та членів їх сімей"	02 жовтня 2013 р. № 822-р
"Про погодження рішень щодо виключення зі складу Військово-Морських Сил Збройних Сил бойових кораблів та суден (катерів) забезпечення"	17 жовтня 2013 р. № 805-р
"Про передислокацію зенітного ракетного дивізіону військової частини А2800 Повітряних Сил"	17 жовтня 2013 р. № 812-р
"Про передачу майнового комплексу військового містечка № 212 у м. Львові до сфери управління Львівської облдержадміністрації"	17 жовтня 2013 р. № 811-р
"Про надання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про перевезення військових вантажів та персоналу через Україну у зв'язку з участю Збройних Сил Італійської Республіки у Міжнародних силах сприяння в Ісламській Республіці Афганістан"	17 жовтня 2013 р. № 808-р
"Про затвердження переліку земельних ділянок, які можуть бути відчужені разом з розташованими на них об'єктами нерухомого військового майна"	21 листопада 2013 р. № 926-р
"Про підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та ООН стосовно надання ресурсів до складу Операції ООН у Кот-д'Івуарі"	27 листопада 2013 р. № 947-р
"Про передислокацію 270-го відділу імітаційного моделювання бойових дій Сухопутних військ Збройних Сил України"	11 грудня 2013 р. № 981-р

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ У 2013 р.

Відповідно до Закону України “Про Державний бюджет України на 2013 р.” на потреби Збройних Сил передбачалося **15 281,2 млн грн**, (0,97 % від валового внутрішнього продукту), у тому числі за загальним фондом – 14 300,1 млн грн (93,6 % видатків), за спеціальним – 981,1 млн грн (6,4 %).

Протягом 2013 р. Міністерство оборони отримало **15 160,2 млн грн** (0,96 % від ВВП) або 99 % річних призначень, з них за загальним фондом – 14 300,1 млн грн (100 % призначень), за спеціальним – 860,1 млн грн (87,7 %). Крім того, за резервним фондом отримано 8 млн грн.

Схема 1. Фінансування Збройних Сил у 2013 р., %

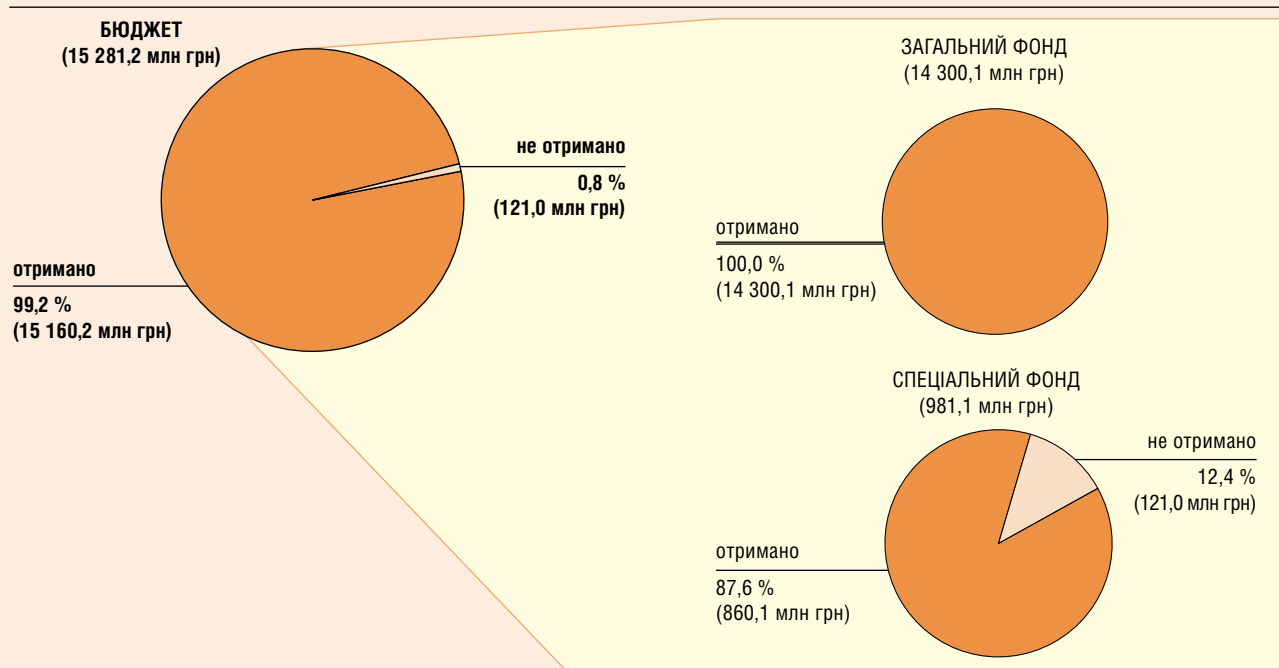
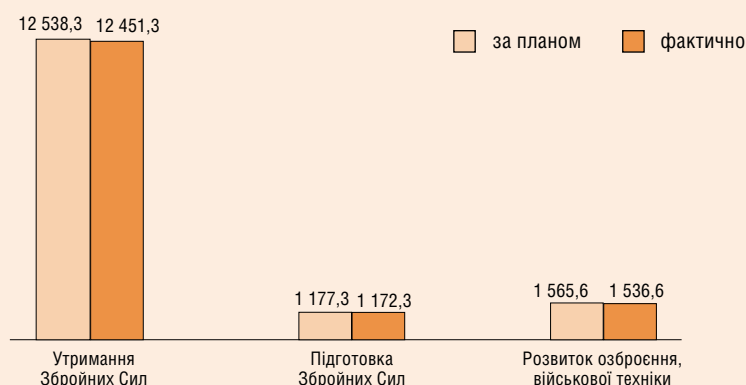

Схема 2. Фінансування за функціональним призначенням у 2013 р., млн грн

ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ, СТРУКТУРА ТА БОЙОВИЙ СКЛАД ЗБРОЙНИХ СИЛ

Схема 1. Структура Міністерства оборони України, на кінець року

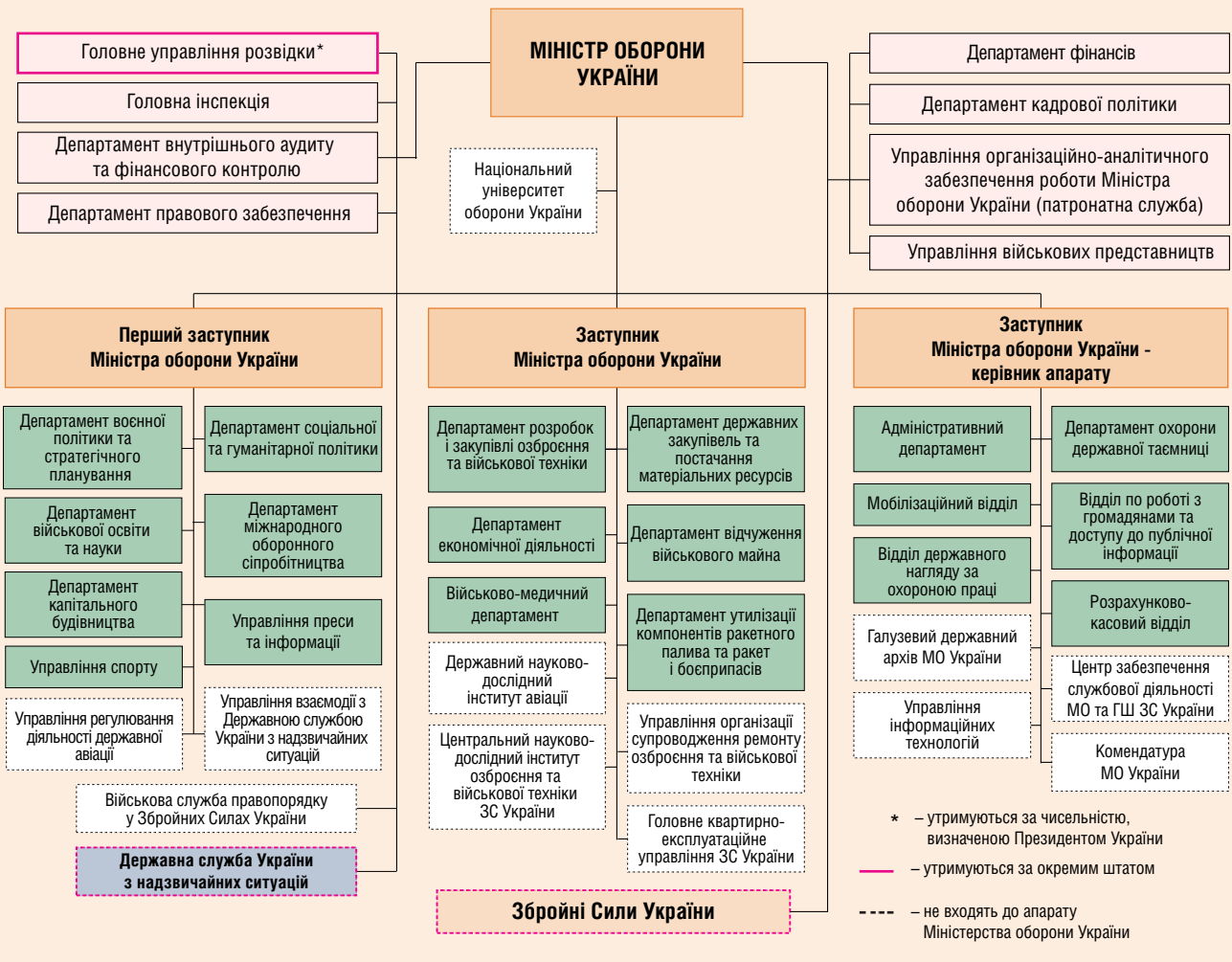

Схема 2. Структура Генерального штабу, на кінець року

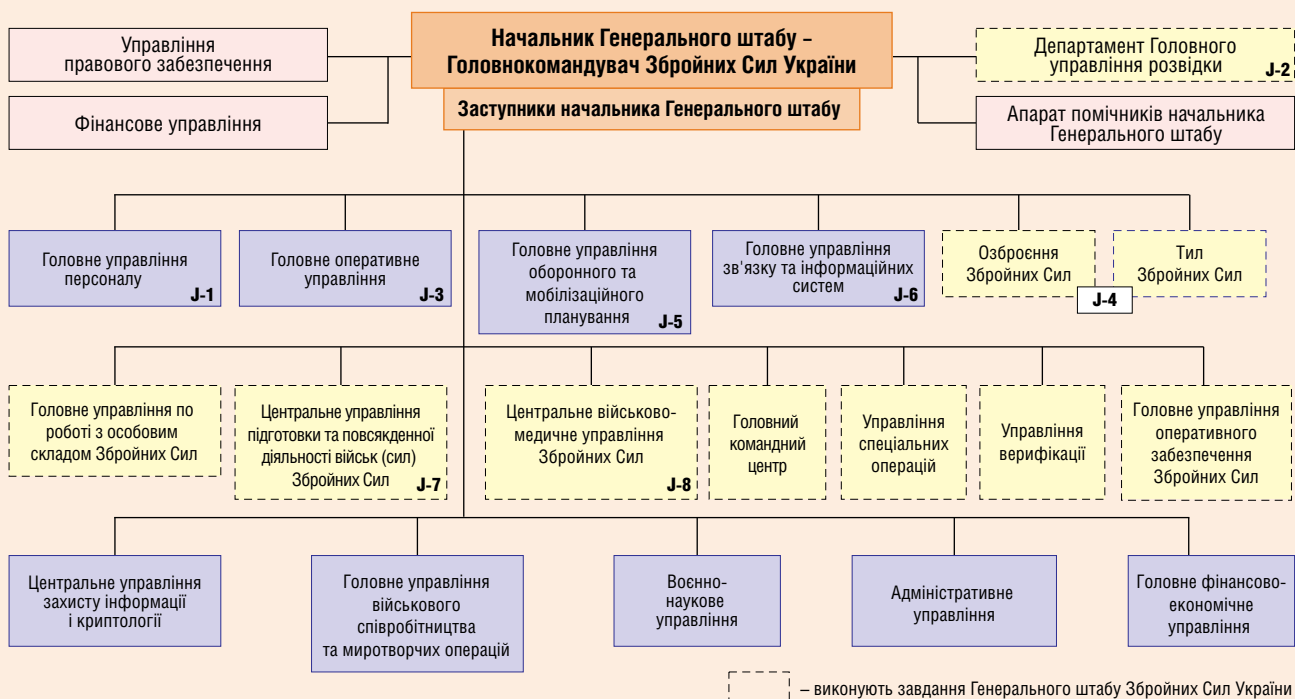

Схема 3. Структура Збройних Сил, на кінець року

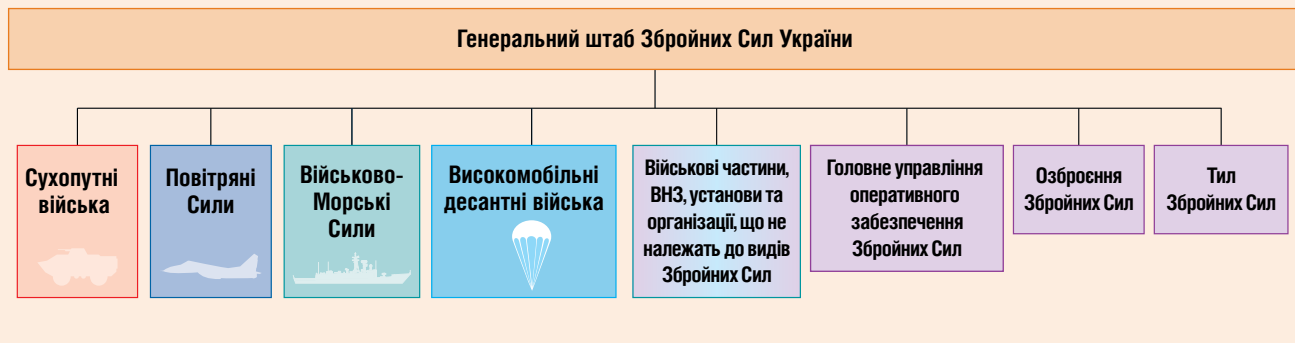

Схема 4. Чисельність Збройних Сил у 2010–2013 рр., на кінець року, осіб

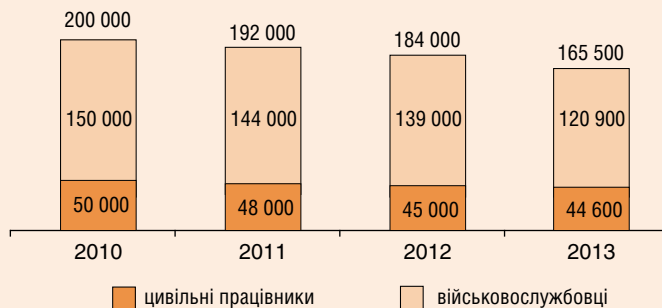

Схема 5. Організаційна структура та бойовий склад Сухопутних військ, на кінець року

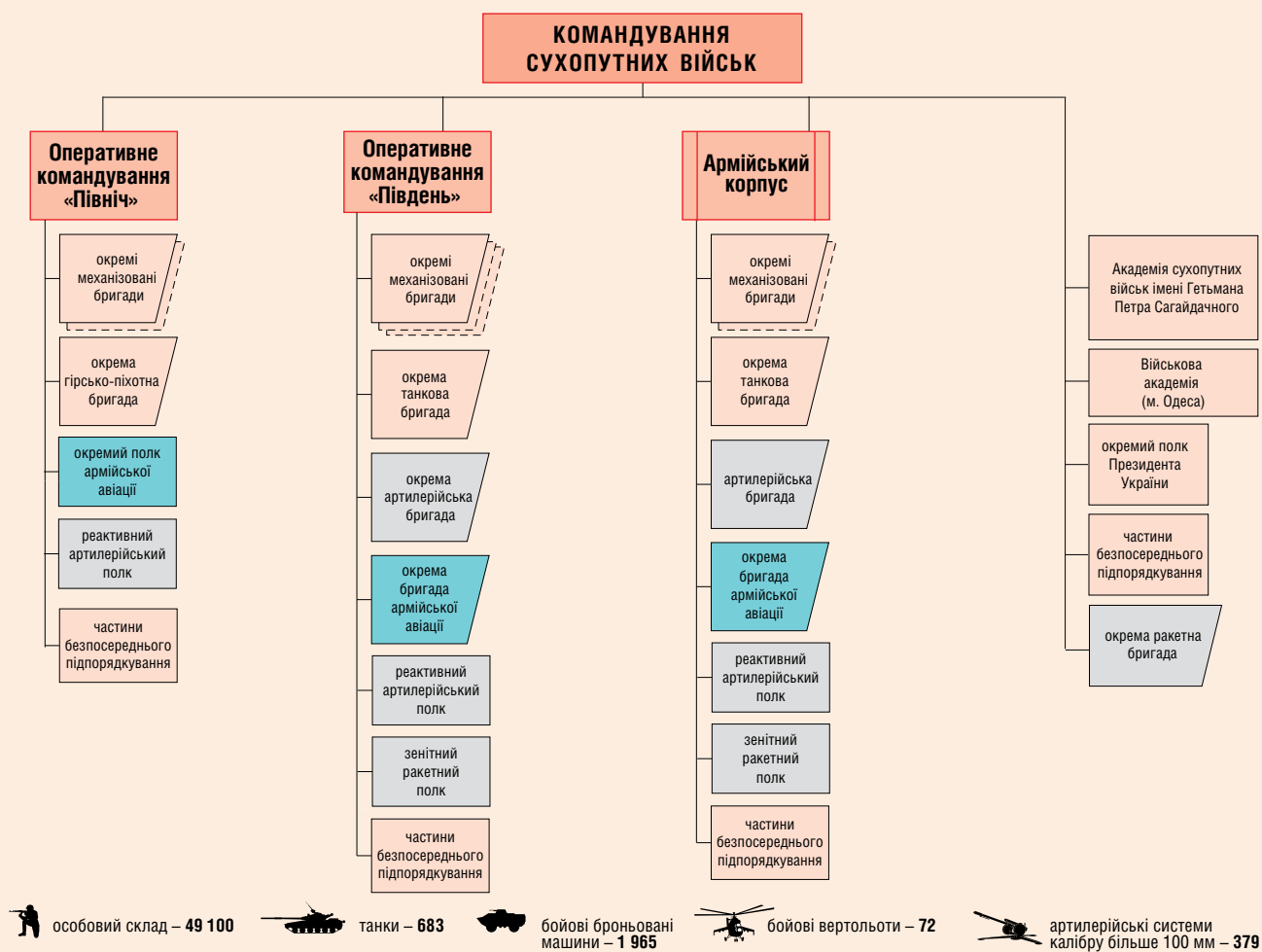

Схема 6. Організаційна структура та бойовий склад Повітряних Сил, на кінець року

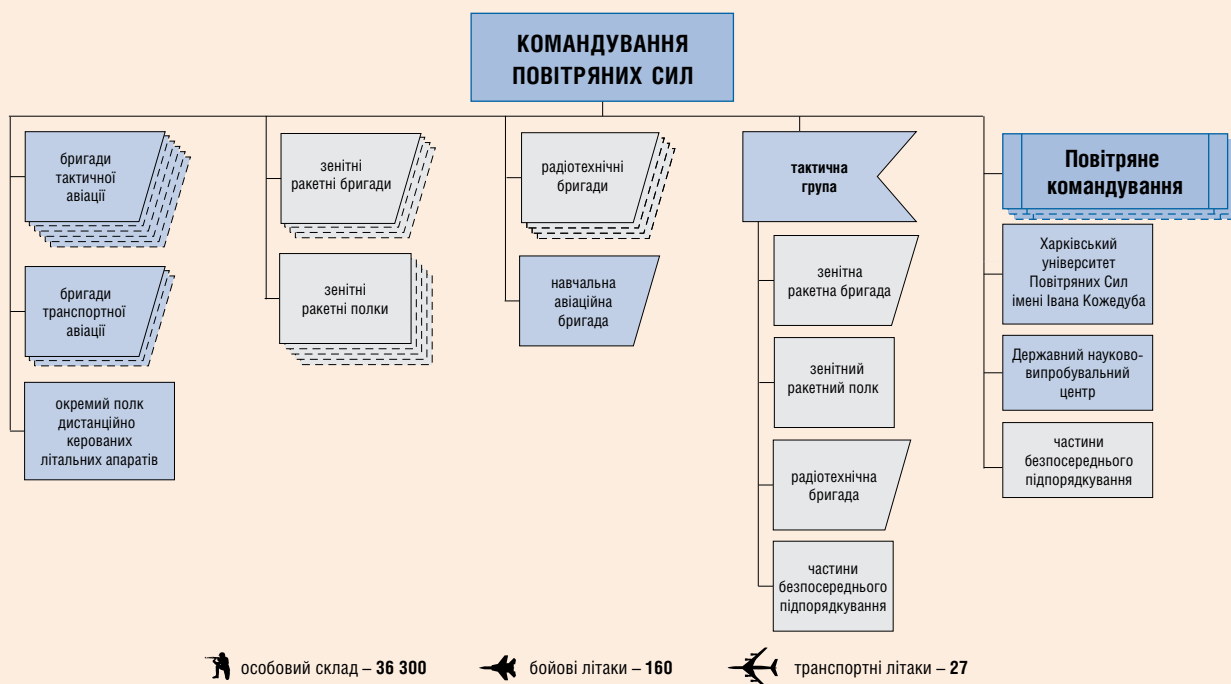

Схема 7. Організаційна структура та бойовий склад Військово-Морських Сил, на кінець року

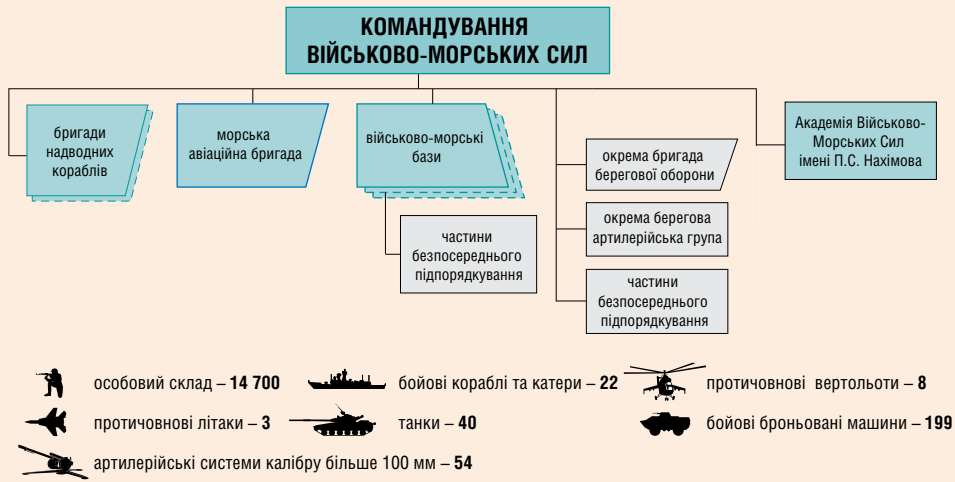

Схема 8. Організаційна структура та бойовий склад високомобільних десантних військ, на кінець року

ОСНАЦЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОЗБРОЄННЯМИ ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ У 2013 р.

	ВИПРОБУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРОЕКТИ РОЗРОБЛЕННЯ ОВТ	ПРИЙНЯТТЯ НА ОЗБРОЄННЯ НОВИХ ЗРАЗКІВ ОВТ	ЗАКУПІВЛЯ ОВТ, од. (компл.)	МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ПODOВЖЕННЯ РЕСУРСУ ОВТ
ОВТ ДЛЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК	<ul style="list-style-type: none"> комплекс машин управління вогнем артилерійських підрозділів; мінометний комплекс з високоточною керованою міною; інженерні боеприпаси дистанційного мінування 	<ul style="list-style-type: none"> переносний протитанковий ракетний комплекс "Стугна-П" із тепловізором; автоматизований звуковий комплекс розвідки вогневих позицій артилерійських гармат і мінометів "Положення-2"; навчально-тренувальний стенд УТС СТУГНА-П 	<ul style="list-style-type: none"> автомобіль КРАЗ-5233BE – 3 	<ul style="list-style-type: none"> танк БМ "Булат"; реактивна система залпового вогню БМ-21 "Град"; бойова машина піхоти БМП-1У
ОВТ ДЛЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ	<ul style="list-style-type: none"> військово-транспортний літак Ан-70; літак Су-27УБ1М; літак Су-25УБМ1К; навчально-тренувальний літак Л-39 (за другим варіантом модернізації) бойовий вертоліт Мі-24 (за другим варіантом модернізації); авіаційна ракета класу "повітря-повітря"; комплекс засобів автоматизації для оснащення Повітряних Сил 	<ul style="list-style-type: none"> система парашутна спеціального призначення "Статус-СН"; система парашутна запасна керована "ПЗ-81Ф" ("ПЗ-81ТФ"); комплект знімного бортового обладнання "Адаптер-М1" 	<ul style="list-style-type: none"> радіолокаційна станція П-18 "Малахіт" – 2; модернізована радіолокаційна станція 35Д6М – 1; модернізований літак Л-39М1 – 2; стаціонарний комплексний тренажер пілота літака Л-39С ТКС-Л39-ТКС – 1 	<ul style="list-style-type: none"> вертольоти Мі-8МТ (МТВ), Мі-24; літаки Су-25, Су-27
ОВТ ДЛЯ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ	<ul style="list-style-type: none"> корабель класу "Корвет"; морський патрульний катер; оптико-електронна система керування стрільбою корабельної артилерії "Спис" 		<ul style="list-style-type: none"> радіолокаційна станція СР-210 "Дельта" – 2 	
СПЕЦІАЛЬНІ ВИДИ ОВТ	<ul style="list-style-type: none"> автоматизований комплекс радіоперешкод радіозв'язку; оптико-електронний комплекс захисту об'єктів від високоточної зброї; базова цифрова радіорелейна станція; командно-штабна машина 	<ul style="list-style-type: none"> комплекс метеорологічний мобільний "Тропосфера"; радіостанція короткохвильова Р-1150; комутатор телефонний цифровий польовий малої ємності К-1210; термінал тактичний А-9620; протигази фільтрувальні ФП-М95У, ФП-М05У; дозиметр гамма-випромінювання індивідуальний ДКГ-21; інформаційне табло ІТ-09Т 	<ul style="list-style-type: none"> навігаційна апаратура споживачів супутникових навігаційних систем СН-3003М – 194; апаратура передавання інформації – 3; модернізована тропосферна станція – 3; радіостанція – 25; 	<ul style="list-style-type: none"> засоби зв'язку

РЕЗУЛЬТАТИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ У 2013 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

ПІДГОТОВКА ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Таблиця 1. Підготовка органів військового управління

Найменування заходів	Кількість заходів	
	Заплановано на рік	Проведено
Дослідницькі двосторонні командно-штабні навчання	2	2
Командно-штабні навчання	1	1
Командно-штабні тренування	6	6
Спільні штабні тренування	35	35
Тренування чергових сил з ППО	1	1
Тренування з ТрО	28	28
РАЗОМ:	73	73

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

Таблиця 2. Підготовка органів управління видів Збройних Сил

Найменування заходів	Кількість заходів	
	Заплановано на рік	Проведено
Сухопутні війська		
Командно-штабні навчання на картах	19	19
Командно-штабні тренування	36	36
Повітряні Сили		
Командно-штабні навчання на картах	13	13
Командно-штабні тренування	33	33
Військово-Морські Сили		
Командно-штабні навчання на картах	2	2
Командно-штабні тренування	15	15

БОЙОВА ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬК (СИЛ)

Таблиця 3. Механізовані, танкові війська Сухопутних військ та високомобільні десантні війська Збройних Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік		Проведено		% виконання	
	СПГ ¹	СР ²	СПГ	СР	СПГ	СР
Полкові тактичні навчання	-	-	-	-	-	-
Батальйонні тактичні навчання	7	-	7	-	100,0	-
Ротні тактичні навчання	33	-	33	-	100,0	-
Бойові стрільби взводів	80	-	80	-	100,0	-
Бойові стрільби відділень	313	-	313	-	100,0	-
Стрільби з озброєння танків	121	56	122	75	100,1	133,9
Стрільби з озброєння БМП (БТР)	439	122	329	15	74,9	12,3
Стрільби зі стрілецької зброї	979	633	979	633	100,0	100,0
Водіння танків	121	56	31	5	25,6	8,9
Водіння БМП (БТР)	683	112	191	4	27,9	3,6
Водіння автомобілів	60	-	24	-	40,0	-
Стрибки з парашутом	17 959	-	19 554	-	108,8	-

¹ Сили постійної готовності.

² Сили резерву.

Таблиця 4. Льотно-тактична підготовка і застосування армійської авіації Сухопутних військ

Найменування заходів		Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Льотно-тактичні навчання ескадрилій		-	-	-
Практичні стрільби по наземних цілях		536	87	16,2
Десантування повітряних десантів		479	235	49,0
Практичне бомбометання		296	12	4,0
Пуски некерованих ракет		779	117	15,0
Середній наліт на один екіпаж	екіпажі СПГ	50 год.	36 год. 01 хв.	72,0
	екіпажі СР	не планувалося	-	-

Таблиця 5. Льотно-тактична підготовка і застосування авіації Повітряних Сил

Найменування заходів		Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Льотно-тактичні навчання ескадрилій		12	14	116,6
Практичні стрільби по наземних цілях		143	111	77,6
Практичні пуски керованих ракет		20	30	150,0
Практичне бомбометання		257	102	39,7
Десантування повітряних десантів		205	205	100,0
Середній наліт на один екіпаж	екіпажі СПГ	50 год.	36 год. 32 хв.	73,0
	екіпажі СР	50 год.	35 год. 30 хв.	71,0

Таблиця 6. Виконання курсів бойової підготовки кораблями (катерами) Військово-Морських Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік		Проведено		% виконання	
	СПГ	СР	СПГ	СР	СПГ	СР
Артилерійські стрільби по морських цілях	60	60	52	48	86,7	80,0
Артилерійські стрільби по берегових цілях	42	46	7	11	16,7	23,9
Артилерійські стрільби по повітряних цілях	70	70	42	39	60,0	55,7
Мінні вправи	приймка мін	6	-	-	-	-
	постановка мін	6	-	-	-	-
Протичовнові бомбові вправи	8	12	5	15	62,5	125,0
Підривні бойові вправи	10	10	2	7	20,0	70,0
Тральні бойові вправи	2	8	2	10	100,0	125,0
Стрільби ЗРК	12	-	6	-	50,0	-
Середня наплаваність кораблів (катерів), діб	26	3	38	10	146,1	333,3

Таблиця 7. Льотно-тактична підготовка і застосування морської авіації

Найменування заходів		Заплановано на рік	Проведено	% виконання
Льотно-тактичні навчання ескадрилій		2	-	-
Практичне бомбометання		38	7	18,4
Десантування повітряних десантів		200	257	128,5
Середній наліт на один екіпаж	екіпажі СПГ	30 год.	27 год. 55 хв.	93,0
	екіпажі СР	30 год.	23 год. 26 хв.	78,1

Таблиця 8. Бойова підготовка підрозділів військ берегової оборони Військово-Морських Сил

Найменування заходів	Заплановано на рік		Проведено		% виконання	
	СПГ	СР	СПГ	СР	СПГ	СР
Батальйонні тактичні навчання	-	1	-	1	-	100,0
Ротні тактичні навчання	4	11	5	7	125,0	63,6
Бойові стрільби взводів	11	22	8	11	72,7	50,0
Бойові стрільби відділень	33	50	21	33	63,6	66,0
Стрільби з озброєння танків	-	12	-	40	-	333,3
Стрільби з озброєння БМП (БТР)	60	249	51	135	85,0	54,2
Стрільби зі стрілецької зброї	130	432	117	438	90,0	101,4
Водіння танків, БМП (БТР)	70	69	89	61	127,1	88,4
Стрибки з парашутом	535	-	639	-	119,4	-

БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІ НАВЧАННЯ ЗА УЧАСТЮ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ У 2013 р.

Навчання	Термін проведення	Район проведення	Завдання, що вирішувалися	Загальна чисельність сил, озброєння та військової техніки
НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ АБО ПОБЛИЗУ ЇЇ КОРДОНІВ				
Rapid Trident – 2013 Українсько-американське навчання	8-19 липня	Міжнародний центр миротворчості та безпеки ЗС України (с. Старичі, Львівська обл.)	Відпрацювання завдань у складі багатонаціональних військових контингентів у ході проведення операції з підтримання миру та безпеки повного спектра	Від України – до 800 військовослужбовців, 4 вертольоти. Від країн-партнерів – до 500 військовослужбовців
Українсько-білоруське навчання із залученням чергових сил протиповітряної оборони	30 жовтня	Повітряний простір у межах відповідальності за місцями постійної дислокації чергових сил з ППО	Удосконалення взаємодії чергових сил з протиповітряної оборони під час виконання завдань бойового чергування	Від України – 100 військовослужбовців чергових сил радіотехнічних бригад та дивізіонів зенітних ракетних військ, пунктів наведення авіації, 3 літаки. Від Республіки Білорусь – 3 літаки
Фарватер Миру – 2013 Українсько-російське навчання	24-26 червня	м. Севастополь, морські і берегові полігони ВМС ЗС України	Покращення взаємодії, удосконалення способів спільного виконання завдань пошуково-рятувального забезпечення та проведення гуманітарної операції в акваторії Чорного моря	Від України – 400 військовослужбовців, 4 корабля та судна, 2 літаки та вертоліт. Від Російської Федерації – 400 військовослужбовців, 5 кораблів та суден, 3 літаки та вертоліт
Кленова Арка – 2013 Багатонаціональне навчання	9-20 вересня	Міжнародний центр миротворчості та безпеки ЗС України (с. Старичі, Львівська обл.)	Обмін досвідом та практичне відпрацювання завдань у складі багатонаціональних військових контингентів під час операцій з підтримання миру та безпеки	Від України – 360 військовослужбовців. Від Литовської Республіки – 27 військовослужбовців. Від Республіки Польща – 82 військовослужбовці. Від Канади – 34 військовослужбовці
Sea Breeze – 2013 Українсько-американське навчання	8-20 липня	м. Одеса, Південно-західна частина акваторії Чорного моря	Злагодження багатонаціонального штабу під час спільних дій у складі багатонаціональних сил у ході антитерористичних операцій	Від України – до 1100 військовослужбовців, 11 кораблів, 4 літаки, 3 вертольоти. Від країн-партнерів – 600 військовослужбовців, 4 надводних кораблі та літак
ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ				
Combined Endeavour – 2013 Багатонаціональне навчання	13-26 вересня	Федеративна Республіка Німеччина	Тренування у виконанні завдань із забезпечення зв'язку та управління під час міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки	Від України – 32 військовослужбовці, комплексна апаратна зв'язку. Від країн-партнерів – до 350 військовослужбовців
Steadfast Jazz – 2013 Багатонаціональне навчання	28 жовтня – 8 листопада	Республіка Польща	Проведення бойового злагодження підрозділів, визначених до складу сил реагування НАТО у 2014 р.	Від України – 89 військовослужбовців зі штатним озброєнням та військовою технікою. Від країн-партнерів – до 6000 військовослужбовців
Багатонаціональне навчання тренувальних груп військової поліції (I етап)	17 червня – 3 липня	Федеративна Республіка Німеччина	Відпрацювання дій підрозділів військової поліції під час участі в операції з підтримання миру та безпеки	Від України – 29 військовослужбовців. Від країн-партнерів – 300 військовослужбовців
Багатонаціональне навчання тренувальних груп військової поліції (II етап)	2-18 грудня	Федеративна Республіка Німеччина	Відпрацювання дій підрозділів військової поліції під час участі в операції з підтримання миру та безпеки	Від України – 29 військовослужбовців. Від країн-партнерів – 300 військовослужбовців
Багатонаціональне навчання з підготовки військ до виконання завдань у складі 17-ї ротації KFOR	28 квітня – 17 травня	Федеративна Республіка Німеччина	Відпрацювання завдань у складі багатонаціонального військового контингенту KFOR під час операції з підтримання миру та безпеки	Від України – 119 військовослужбовців. Від країн-партнерів – до 500 військовослужбовців
Світла Лавина – 2013 Багатонаціональне навчання	10-14 вересня	Словацька Республіка	Підвищення рівня сумісності та поліпшення взаємодії між національними складовими інженерного батальйону "Тиса"	Від України – 15 військовослужбовців. Від країн-партнерів – 60 військовослужбовців
Південь – 2013 Українсько-молдовське навчання	8-12 липня	Республіка Молдова	Удосконалення тактичної взаємодії під час виконання бойових завдань у складі багатонаціональних сил	Від України – 28 військовослужбовців. Від Республіки Молдова – 50 військовослужбовців
Слов'янська співдружність – 2013 Українсько-білорусько-російське навчання	1-10 липня	Російська Федерація	Удосконалення тактичної взаємодії під час виконання бойових завдань у складі багатонаціональних механізованих підрозділів	Від України – 76 військовослужбовців. Від Республіки Білорусь – 107 військовослужбовців. Від Російської Федерації – 161 військовослужбовець

ПЕРЕПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЗВІЛЬНЕНИХ У ЗАПАС АБО ВІДСТАВКУ У 2013 р.

Назва проекту	Джерело фінансування	Партнери, навчальні заклади	Напрями перепідготовки	Місце, де проводилися курси	Результат у 2013 р., (осіб)
Проект НАТО з перепідготовки військовослужбовців	НАТО	Британська Рада, Інститут Гете, Навчальний центр Ліги офіцерів Севастополя, Міжнародний інститут бізнес-освіти Київського національного економічного університету, Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій, Хмельницький національний університет, Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом, Міжгалузевий інститут післядипломної освіти при Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут", Кримська філія Європейського університету (м. Сімферополь), Українсько-Баварський менеджмент-тренінг центр (м. Одеса), Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), Навчальний центр ТОВ "Гермес Юг"	Мовні курси: • англійська; • німецька; • французька. Перепідготовка за спеціальностями: • Менеджмент • Менеджер з рекламно-видавничої діяльності • Фінанси та кредит • Менеджмент підприємницької діяльності • Інформаційні технології в бізнесі • Економіка підприємництва • Судноводіння маломірних суден, • Комп'ютерний дизайн • Менеджмент малого підприємства • Менеджмент охоронної діяльності • Сучасні системи інформаційних технологій • Бізнес-курс • Фінансова економічна безпека • Бізнес-планування • Маркетинговий менеджмент	Київ, Севастополь, Сімферополь, Миколаїв, Харків, Рівне, Львів, Одеса, Євпаторія, Судак, Перевальне, Саки, Полтава, Дніпропетровськ, Очаків, Чугуїв, Броди, Самбір, Чорноморське, Шепетівка, Житомир, Десна, Чернігів	709
Проект тратового фонду НАТО – в межах Програми "Партнерство заради миру"	Тратовий Фонд НАТО (Нідерланди, Польща)	Хмельницький національний університет, Міжгалузевий інститут післядипломної освіти при Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут"	Перепідготовка за спеціальностями: • Менеджмент підприємницької діяльності • Маркетинг на ринку товарів і послуг • Комп'ютерні системи та мережі • Апаратура радіозв'язку, радіомовлення і телебачення • Графічний дизайн та реклама • Фінанси та кредит	Хмельницький, Харків, Тернопіль, Івано-Франківськ, Чернівці	216

Назва проекту	Джерело фінансування	Партнери, навчальні заклади	Напрями перепідготовки	Місце, де проводилися курси	Результат у 2013 р., (осіб)
Проект ОБСЄ “Допомога в соціальній адаптації звільненим військовослужбовцям Збройних Сил України”	ОБСЄ	Національний університет водного господарства та природокористування, Білоцерківський інститут економіки та управління, Сумський державний університет, Херсонський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом, Навчальний центр Ліги офіцерів Севастополя, Севастопольський економіко-гуманітарний інститут Таврійського національного університету, Вінницьке навчально-наукове виробниче об'єднання “Комплекс - 1”, Університет сучасних знань товариства “Знання України”, Мелітопольський інститут державного і муніципального управління, Євпаторійський філіал Харківської фінансово-економічної академії, Чорноморський державний університет імені Петра Могили, Агротехнічний коледж Уманського національного університету садівництва, Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом	Перепідготовка за спеціальностями: • Менеджмент підприємницької діяльності • Менеджмент організацій • Екологічний менеджмент та управління природокористуванням • Адміністративний менеджмент • Менеджмент безпеки бізнесу • Транспортний менеджмент та логістика • Менеджмент і адміністрування • Організація та управління підприємствами малого та середнього бізнесу • Комп'ютерні технології в бізнесі • Інформаційний менеджмент • Інформаційні технології та практичний WEB- дизайн • Соціальний менеджмент • Економіка та управління підприємницькою діяльністю	Біла Церква, Суми, Херсон, Вінниця, Одеса, Севастополь, Чорноморське, Мелітополь, Семенівка, Володимир-Волинський, Очаків, Бахчисарай, Умань, Львів, Перевальне, Гавришівка, Керч, Миколаїв, Широке, Запоріжжя	660
Проект “Україна-Норвегія”	Уряд Королівства Норвегія	Навчальний центр Ліги офіцерів Севастополя, Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського, Севастопольський економіко-гуманітарний інститут Таврійського національного університету, Феодосійська фінансово-економічна академія Київського інституту ринкових відносин, Університет економіки і права “Крок”, Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини Відкритого міжнародного університету “Україна”, Миколаївський центр підготовки плавскладу, Міжнародний класичний університет “Україна-Південь”, Мелітопольський інститут державного і муніципального управління Класичного приватного університету	Перепідготовка за спеціальностями: • Менеджмент з безпеки комерційної діяльності • Агент з організації туризму • Організація та управління безпекою бізнесу на підприємствах України • Менеджер туристичної діяльності • Менеджер морських перевезень • Економічна безпека підприємництва • Товарознавство і торгове підприємництво • Правознавство • Організація і управління безпекою на підприємствах України • Інформаційні технології забезпечення економічної безпеки підприємства • Комп'ютерні технології в бізнесі • Менеджмент підприємницької діяльності • Економіка підприємництва • Судноводіння малотоннажного флоту • Інформаційний менеджмент • Менеджер морських перевезень • Менеджер організації відеоспостереження	Київ, Севастополь, Сімферополь, Судак, Алушта, Феодосія, Чорноморське, Євпаторія, Миколаїв, Мелітополь	819

ЗМІСТ

Розділ 1	
Нормативно-правове забезпечення та фінансування потреб Збройних Сил України у 2013 р.	3
Розділ 2	
Система управління Збройними Силами, їх структура, чисельність, оснащення	7
Розділ 3	
Підготовка військ (сил)	13
Розділ 4	
Комплектування персоналом Збройних Сил.....	21
Розділ 5	
Реалізація соціальної та гуманітарної політики у Збройних Силах	31
Розділ 6	
Реалізація нового формату цивільно-військових відносин	39
Розділ 7	
Міжнародне співробітництво, миротворча діяльність, контроль над озброєнням	49
Додатки	60